

A

1217
—
—
11.1
—

309.ig.jegyzék

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:

1.cim:A jegyzék szövege.

Zoznam spisov určených na fotografovanie pre MTA

č. 309.sz.

fényképezési igényjegyzék.

1/ Levéltári intézet: Biskupská knižnica,
Košice.

Püspöki könyvtár,
Kassa.

2/ Tematika: régi nyomtatványok.

Staré tlačivá.

A kutatás és a jegyzék összeállítása
Borsa Gedeon munkája.

Výskum prevádzal a zoznam zostavil
Gedeon B o r s a.

A fényképezés módja:

Az általános utasítás szerint. Az egyes felvételek jelzetfelirata: "Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:".

Spôsob fotografovania:

Podľa všeobecnej inštrukcie. Nápis jednotlivých záberov: "Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:".

KOŠICE , Püspöki könyvtár

- Régi jelzet: D IX.33   Summaia az Articulusoknak kikre
vetekeodesek tamadtanak...   RMK.I.304
Keresztur, 1598. 8° 84 lev.   85□
- Bechius, Joh.: Sacra Trias Theologi-   RMK.II.752a
ca...Tyrnaviae, 1651. 4° [16] lev.   17□
- Kedd, Jacobus: Examen Propositionum   RMK.II.766b
XII. /Bartphae?/ 1652. 4° [14] lev.   15□

3 db. nyomtatvány, kb. 117□

Kedd Jacobus
1652

309.ig.jegyzék

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:

2.cim:1-3 tétele végig.

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.15.j./

SVMMAIA

Azoknak az Arti- CVLOSOKNAK KIK- REVL VETEK EODESEK

tamadtanak az Augustana Con-
fessioiban valo tanettek kö-
zött, es akkik.

EZ KEOVETKEOZEN

írásban, (mely az Eggyesleg nek köni-
uebül Magyar nieluon irati atott) Isten
igeiének tanettafa zere nt es az
hűtnek egienlő folya sa ze-
rent Isteni felelemr nel
meg magyaraz-
tattanak.

Ecclesiastici 4.

Mint halalig viaskodgyal az ig-
Isten mg győzi erred az the-
segidet.

ANNO M. D. XC VII

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.ig.j./

Minden tiztessé

GES ES ISTENFELŐ REN-
deknek kik egez Magyar Ors-
zagban skualtkeppen Sopron
Vasvár es Zalavár
megyekben vad-
nak.

Az kegyelmes Istentől sok ideig va-
ló io egesseget, chöndez bekefeget, es
örök boldogságot kívánunk, stiztunc
zerent való alazatos Zolgalatunkat a-
ianlyok,

IZHA VONL-
AS TAMADOTAZ
mint iudgiatok fe-
ienkent, Istenselő
nepek. Kik Sopron
Vasvár es Zalaúrmegyeket la-
A 2 Kiatok

Riátor az ti tartomantokban la-
kozo edgyhazi rendek között,
az hűt dolgában, es ez vezedel-
mes vizha vonias, vlatatos zirk-
kokat es mieluel valo ember ö-
döklesekettis zörzöt iras által ne-
mely zömeliectül, kikrül követs-
közendő keppen emléközünk.

Ez vizha voniasnak es abbul
követközött zirkoknak, sokan azt
tarttyak hogy mi legyünk okay-
kik ez követközendő irast ke-
zünk irasual es esküüesünkkel
iouallottok. Sokan miultatul
fogua ez a vizhauonias közünk
tamada, az Papistafagnak neue-
uelis terhelnek bennünket, es v-
gyan azt tarttyak, az hamis atty-
afiaktul el hitettetuen, hogy eb-
bül az mi tudomaniunk bul sem-
mi egyeb az Papistafagnal nem
követs

követközik. Smind ezek mellet
egyeb gyűlöseges hireket es ne-
uezetöketis zolnak felölünk, ho-
gy zömelyünket alnokul gyalaz-
uan, igaz tudomanyunkatis gyű-
lösegeffe tegyek.

De hogy mind ez vilag előtt
meg tessék, hogy hamis legyen
az igazsag nem barátinak illyen
felölünk valo ertelmek im mi I-
sten lölkének, segetsegebül meg-
iriok ez ielen valo irasunkban,
róuideden de igazan, az ti tarto-
mantokban valo Isten aniazent-
egyhazanak Historiat, hogy eb-
bul ezekbe vegyek mindenek,
kik zakadtanak legyen el, attul
az igaz tudomantul, kit az fölse-
ges Isten, itt az mi edes hazánk-
ban az Papistafagnak fötetsege
vtan. ki nilatkoztatott, es kik le-
gyenek

gyenek az fölyül meg neuezőit
vizha voniasnak is okai.

Ez vtan mi legyen az mi tudomaniunk, hütünk es vallásunk azok felől az Articulusok felől kikerül köztünk veteződés tamadott az edgy effegnek kőniebül magiar nieluen, ez irasban meg ielenttiek, hogy az is meg h tessék ha Papistakka löttünke a nagy nem az mint nemellyek alnokul karhoztatnak bennünket.

Mind ezeket azért, vrasagtokat az mint illik alazatossan kerjük, hogy feienkent Vrasagtok Isteni felelemmel meg herche es minket minden hamis vadolasok ellen menchen, es otalmazzon, euegre hogy Vrasagtok zarnia es otalma alatt, az Christufnak üduősteges Euangeliomia foly hasson

hasson es teriedhessen, az mi műkalkodasunk által, sokaknak üduőstegere, es hogy effele hamis vadolasok által az mi tanettasunk tul az zegeni kösteg ne idegenet tessék lölkők üduőstegenek nagy karauat. Effelől io remensegünk leuen, így kezdgük el irasunkat.

Minek vtanna az fösteges Istén az ű valasztott ez köző által Luther Marthon által az ű ania-
zentegy hazat az Papistafagnak
Aegiptomabul meg Zabadetota, hirdettetteis az ű üduősteges Euangeliomianak igeit, leg előzőr Saxoniaban ahol Luthernek lakasa volt. De ammi keppen az ű zent Fiat, nem chiak edgy nemzetsegniek, hanem ez zeles földön valo minden nepeknek külső
A 4 tövaz

ANNO
1517.

tő vala : azonkeppen az ű Euangeliomianak egő zövetneketis ez mi űdönkben nem chiak nemet orzagban, hanem egieb nemzetsegek közöttis meg gyuitotta. Mert igaz az, d mit Z. Pal mond Isten felől hogy ű nem ki uannia senkinek el vezet, hanem inkább akaria hogy mindenek meg terienek es űduözüllyenek. Mely io akarattyarul Istenek Z. 1. Pet. 2. & 3. Peteris vgyan ezen ertelemmel tezen vallast. Sőt ű maga az elő Ezec. 18. Istennis azt mondgya: Elek en 23. Isten nem akarom az bünöös embernek halalat, hanem hogy meg terien es ellyen.

Ebbul az Istennek hozzánk valo io akarattyarul lőtt hogy ez az mi edes hazánk sem maradt az Euangeliomnak tündöklő vil

lő világossága nélkül . hanem ez előtt nem sokban hatuan ez ten Abanno dőuel kezdte itt is hirdettetni Isten 1538. az ű Euangeliomiat, iambor Isten felő tudos emberek által sanak erőt es gyarapodastis adott, es mind az mi űdönkig, az mint latt yok meg tartotta közöttünk. De meg az Euangeliom ki nilatkoztatásának elein, az pokolbeli ördög az igassagnak ellen segeket tamasztott: Mert föl tamasztotta az Euangeliom hirdető Luther Marton ellen az barátokat es az Romai Kőröztt. 1519. Año par ensegnek minden tamogatoit: ez tim 1522 zek mellet Carolostadiust, Zuin gliust Oecolampadiust es egye Partim beket kikkel noha el nem niom 1524. hatta, de azért keslelte az Euangeliomnak foliasat es teriedeset.

Az Ezek

Ezek ellen miuel hogy Riuam
ANNO tatott túl, Luther Marthon az
1530. Kőröztienleg vallat Augus-
tan, az ötödik Caroli Chiazar-
nak irua Kültő, iambor Istenfelő
Herczegek által kik az Euange-
liomnak ki teriedeset vele edgy-
etemben nagy ziuük zerent ki-
uantak. Az mely városban lött
dologrul az á vallat meg mais
Augustana Confessionak hivat-
tatik.

Itt az mi hazankbais hogy az
Euangelium hirdetesenek es ter-
riedesenek az ördög ezközti által
akadekia ne lenne, akkorbeli Kőr-
özttyen tanettok, gondoltak ho-
gy edgy bizonyos meg irattatot
vallat követnemek mely zerent
az ű tanettasokbā foglalatoskod-
hatnanak. Smiuelhogy az Au-
gustana

gustana Confessio Istennek az
Euangelium hirdetesere bizoni-
os valasztatott zömelitül, az Z.
irasnak foliasa zerent irattatott
volt, es sok főfő nepektül Isten-
felő Herczegektül iouallattatott, ANNO
űk sem valasztottanak mas Conz 1576.,
fessiot, hanem azt be veuen, az
zerent tanetottanak egyebeke-
tis, es abban valo alhatatos meg
maradasokrul mind Isten előtt
fmind az ű aniazentegyhaza e-
lőtt tudomant töttene.

Ennek kedig az vallatnak ő-
rizesere, es Isten vtan valo otal-
mazasara, saz egez aniazentegy-
haznak itt az ti Vrasagtok tartos-
manniaban valo igazgatasara, va-
laztottak Superintendenrül az
maz tudos es Istenfelő Zegedi
Matthe Prædicatort, ki meg eme-
lekőze

ANNO
1585.

leközüen tisztirül gondotis vi-
felt, edgyességben es nagy beke-
ségben tartotta az ű tisztj allat
valo aniazentegyhazakat. Smie-
nek vtanna ebbeli zorgalmatos-
sagaban tiztelességes venfeget ert,
sok vigiazasi es farradozasi vtan,
ebbul az Siralomnak völgyebül
az örök aniazentegyhaznak tar-
saszagara vitetött.

Anno eo-
dem.

Ennek az arniek vilagbul
valo ki mulasa vtan, miért hogy
az aniazentegyhaz olyan elől-
iario nélkül nem lehetött, ismeg
ideiere es tudomanniara nezuen
valasztott Bőithe Istuan Prædi-
kator vgyan azonkeppen, mint
amaz első hogy semmit az Isten
igeiebül vetetött Augustana Cö-
fessio zerent valo Isteni tiztelet-
ben meg ne változtatna, hanem
maga-

magais az Zerent tanettana legie-
ebe ketis arra igazgatna. Erre az
mi közönseges gülesünkben fo-
gadastis tött Bőithe Istuan, de mi
nemű ziucl es lölki ismerettel chi
eleködött legyen azt az ű vtolso
chieleködetti meg ielétik. Mert
gonduisseletlensegebül auag in-
kab vgan akaratiabul lassan lassá
az Carolostadius deogleletes tu-
domannianak hintegetői az ti
vrasagtok tartomanniaba be maz
kaltanak kik az előbbi igaz es
üdüösséges tudomant változtato-
uan, botrankozast zörzötenek.

Ezt latuan nemelylek az kik
höz tisztők zerent illet intettek
Bőithe Istuant velunk edgietem-
ben az előbbi edgyességre, de no-
ha sokzor igerte erre valo gond-
uisseletet mind az által nem chie-
lekö-

ANNO
1591.

leködtő Bőithe Istvan, hanem
chiak hallogatta hogy ha vala-
mint el mulathatta volna.

Bőithe Istuannak illyen hal-
logatásat ertuen azok az kiknek
ezt erteni köllött, nem chiak Bői-
the Istuant hanem feienkent mi-
ndniaiunkat parächiolatokkal ke-
zeretöttek az előbbi edgieffegre.
Mi Bőithe istuant sokzor kertők
sintettek is hogy ez dologra gon-
dot viselleyen: De ű mikor leg-
inkabb gondviselése kiuantatott,
akkor magat beres zolgaua tea-
uen, tiztit le töttő sközzölünk
ki ment, sem köniörgesünket sem
sokzor valo esedezesünket elő
nem vöttő, hogi akkorbeli igiünk
ben gondot viselt volna reánk.
Mit köllött tennünk: Az utan
valo gülesünkben mijs mind I-
sten

sten előtt, s mind az ű aniazentes
gihaza előtt tudomant töttünk,
hogy miuel ollyan igyünkben
mely sokaknak üduössegere valo
volt el hagiott bennünket, misem
akariör ütet Superintendensünk
nek tartani es ezt az űreank kü-
dettetött karomlo leueleuel in-
dettatuan, leuelünkbe neki me-
gis ielentöttök.

Ski vezet ha mi nem: Hogy
Bőithe Istuant Superintendens-
sünknek nem ismeriük sem tartti-
ok, mi kik Superintendense gene-
ideieben tulő zerelmes attyafiack
nak tartattunk, feienkent lopok-
ka, paraznakka, emberöldöklök-
ke, hüttül zakattakka es minden-
fele förtelmes bünökben heue-
rőkke lettük előttő. Szinten mint
Christusis nem akaruan az Sido
Papis

Ioh. 8. Papi fejedelmeknek es az Pharisaeusoknak dögletes tudomániaikat követni tölők Samari tanusnak, ördögösnek, rezzegeknek es az Publicanusok tarsanak hiuattatott, es iteltetött. Ez volt rövideden, eleitől fogva valo állapotja az ti iozagtokban való Isten ania zenteghazának mind az mostani vízha voniasnak ideig. Immar ti vrasagtok tegien bar iteletőt felölő, ha mi vagiunké okai ennek az vízha voniasnak, es Bőithe Istuantul zarmazott agnőkhöz illendő vlatatos zitkozodasnak.

De mig az lezen Bőithe Istuantul mi azt kerdgyük ti Vrasagtok zűnő es zőmelie előtt: Latae ű nekünk olyan bűnőkből való életünket az mineműket ki

niom-

niomtattatott tudatlan verseyben alnokul reánk kialtott? Ha azt mondgya hogy latta, azt kerdgyük tölő. Miert nem tartotta meg Superintendensnek tartuan ma^{Prou. 25} gat amaz bölch Salamon mondasat: Az mellyeket az the zőmelid lattanak ne hand elő hamar feddesedben, merth felő, hogy az vtan meg nem iobbethatod dogodot, ha meg zegenetted felebaratodat. Ha azt mondgya hogy tizti kezeretöttő ütet erre. noha nem igaz, mert le töttő mar akkor az ű tiztit mikor ezt chelekődtő, mind az altal helen hagyuan mondasat arra kerdgyük: miert nem követtő ez chielekődetiben amaz Christus regulaiat: Ha vetközendik az te felebara^{Math, 18} od ellened mennyel es fedgyed

B meg

Ioh

meg ütet tinen magatok közt ha
megfogadga zodatmegnired fe
lebaratodat, ha penig zodat nem
fogadgya, vegy edgy auagy ket
zómelt melled, hog edgy auagy
ket biz onlag zaiaban alhasson
meg minden ige. Ha azoknak
sem fogadgya zauokat mond
meg az anyazentegyhaznak. Ha
penig az Anyazentegyhaznak
zauat nem fogadgya ollyannak
tarchyad mint az pogant es pub
licanust. Mikor es mellykünel
cheleködtő ezt Bőithe Istuan

Ha azt mondgya hogy űnem
latta az okat az kiket reank kial-
tott (az mint hogy nemis latta)
hanem chia k hallotta: Azt kerde-
gyük tülő michoda embertül hal-
lotta: oly tule kinek zaua hihe-
tő vagy kedig chia k valami chiel
chiap

chiap hazug embertül: Ha azt
mondgya hogy zaua meg hihe-
tő embertül hallotta, azt fellyük
hogi nem igazat mond, mert azt
mondgya Salamon: Az hazug/Prou. 13.
fagot az igaz ember gyűlöli: Ha
penig hazug es chialard ember-
tül mondgya hogy hallotta, el
hizzük sőt magunkis vallyok,
merth Salamonis velünk tarttya/Prou. 14.
figy zoll: Az hamis tanu es chi-
elchiap ember zoll hazugsago-
kat. Ezt nem tagadhattya Bőithe
Istuan merth lölki ismereti sem
hadgy tagadaft neki tenni azért
mit mondgyunk mi ű felölő? Prou. 17.
chia k azt az mit Salamon mond:
az gonoz ember enged az alnok
nyelűnek, es az chialard az ha-
zugaiaknak. Hat gonoz es
chialard ember Bőithe Istuan
B2 mert

Io

mert ű engedett ezeknek. Smind
vagyon dolga? meg ielenti zent
Rom. 1. Pal Sazt mondgya hogy Istene
nek gyűlösegeben vagy on ű, mi
kor idgy zoll: Detractores deo
sunt odibiles. Sőt meg emberse
ges emberek előttis vlatatossá löt
Prou. 24. az mint Salamon írja így zoluan:
Abominatio hominum detra
ctor. Ebből feytse ki ha lehet ma
gat Bőithe Istuan.

De mig ebben foglalatossko
dik is meg azt kerdgyük tölő mi
nd ez világ előtt: Miert chiele
kődtő ez vlatatos zítoknak re
ank kialtasat? Nem remenlyök
hogy azt mondgya hogy hara
gyabul es reank valo bozzenko
databul chelekődtő volna: de ha
azt moudgia, tudgya mit mond
Math. 5. Christus: Omnis qui irascitur

fratri suo, reuserit iudicio. Azert
emleközzek meg amaz bölch Sy
rach inteserül: Ne legy gyors az Eccle. 7.
haragra, mert az bolondok ke
belebe nyugzik az harag. Ha
penig fordettya zauat sazt kez
di mondani hog azert chelekőd
tő mert igazak az kikezt zolt es,
mert gyűlöli az mi tiztatalansá
gunkat, noha Istennel bizonit
tunk hogy hazud mind az által
az egez emberi nemzetsegnek
romlott voltat magunkban ismer
uen azt mondgyok az zent E
saia Prophetaul edgyetemben:
Tiztatalanokka lettünk mi min
dniaian, es mint az hō zamos
az zoniallatnak ruhaja olyan
minden mi igassagunk: Merth
ninch senki igaz ninch ertelmes
ninch Isten kereső: Mindniaian

Esa. 64.

Rom. 3.

Psal. 13.

B; el

Iol

el haniat lottanak es hazontala-
Psal. 52. nokka lóttanak ninc ki iot che-
leködgyek nincen chia edgis.
Ecc. 8. De azért az bölch Syrachal mi
intünk teged Bóithe Istuan: Ne
vtald meg az ű bűneitül el terő
embert, se zómere ne hanyad
neki azokat hanem meg emlekőz-
zel, hogy mindniaian az rom-
landóság alatt vagyunk. Merth
valamely napon megh ter az I-
stentelen az ű Istentelensegebül
Ezech. 33. azt mondgya Ezechiel hogy né-
art neki az ű Istentelensege. Sőt
erreis intriők hogy gondolkod-
gyek Istennek amaz mondasarul
mellyet Esaias ir mikor idg zoll:
Eja. 65. Akkik azt mondgyak mennyel-
tülem, es ne közelech hoz zam,
merth tisztatalan vagy, ezek fűste-
leznek az en haragomban, es
mind

mind nap estig egő tűzze. Ebbü
lis lassá mint feitőzhetik ki, mert
bizoni feie fölöt az Sulyok, mert
nem erzi.

Vegezetre miért hogy Cice Cicero
ro azt mondgya Carere debet in oratio
omni uitio qui in alium paratus ne cōtra
est dicere: azt kerdgyük, ha azt Salustiū.
tartotta maga felől az mit Cice-
ro mond. mikor minket hazuga-
saggal terhelni igyeközött. Ha
azt mondgya hogy nem: hat
miert hagta által az embersegnek
hatarat. Miért nem emleközött
megh arról az mit Isten Esaias Esai. 51.
Prophetiaiban mond: Ne fellie-
tők az embereknek gyalazattya-
tul, es az ű karomiasoktól ne rőt-
tegyetők. Mert mint az ruhaza-
tot vgy ezi meg űket az fereg es
mint az gyapiat vgy ragya meg
B 4 űket

üket az moly. Ha penig az Ciceró mondása zerent valonak is telte magát lenni ebbeli chelekődetiben, tahat mi batran, Kep mutatónak meriők Bőithe Istuant mondani Hieronymussal ki idgi Hieron. Zoll: Hypochrita est qui aliud Cap. 22. est & aliud simulat. Merth az ü, Matth. maga felől való íteletit, chelekődeti hamisfettya: Bár töbrül ne, hanem chiaik zegeni Kalman deak dolgarul (kit Kezeuel ölt meg) gondolkodgyekis, zemetőt talál Bőithe Istuan az maga haza előttris chiaik győzző sörörni, gerendat talál az maga zö. Matth. 7 mebeis chiaik vethesse ki. Kep mutato Bőithe vesd ki előbb az gerendat az tenen zemedbül, sak kor oztan inkább ki latod vétnei az Zalkat az the felebaratod zemedbül

mebül. Ha vezed tülünk Bőithe Istuan. tahat az bölch Syrachal iodra igyekőzuen intünk: Ne Eccl. 1. fueris Hypochrita in conspectu hominum & non scandalizeris in labijs tuis: Attende in illis ne forte cadas, et adducas animæ tuæ inhonorationem, & reuelet DEVS absconsa tua & in medio Synagogæ elidat te, quoniam accessisti malignè ad dominum & cor tuum plenum est dolo & fallacia. Mert az the iöuendő allaspatod felől igy zoll Iob. Az Kep Iob. 20. mutatónak örömdő chak edgy zem pillantásig vagyon. Ha mind az egig föl emelkedikis, az ü keuelsege, es feie az fölhőköt erjjs, mint edgi zemet vegre el vez, es akkik ütet az előtt lattak azt mondgyak: Hol vagyon? mint az el rő. B5 püllő

püllő alom nem talaltatik megh,
el mulik mint az cieli latas. Az
zem mely ütet latta az előtt, nem
lattyá többül, sem többül nem ne
zi ütet az ű hele. Az ű fia zegen
seggel törettetnek meg es az ű ke
zei megh adgyak neki az ű fa
dalmat. Az ű tetemei ifiufaga
nak vetkeiueltelnek be, es az por
ban vele aluznak. De Isten itele
tire hadgyok mi Bőithe Istuan
chelekődetit. Es noha mind e
zeket meltan, sigazannis vgyan
tellyes meg razattatott es ki fo
lio mertekkel őnthetnenk vizha
az ű kebelebe, mind az által nem
chielekőzzük, hogyboz zu allok
nak ne iteltessünk kőuetuen az
bőlch Salamon inteset ki azt mo
Prou 24ndgya: Ne mond azt, az mint
velem chelekődött enis vgy che
lekő.

lekőzöm vele es megh fűzetek
mindennek az ű chelekődeti ze
rent. Hanem Istenünkre biz zok Deut. 32.
mi az bozzuallast, mert tudgy Hebr. 10
ok ki mondta azt, Mea est ultio
& ego retribuam.

Immar ti Vrasagtokra fordet
tyok zonkat. Sha ti Vrasagtok
vgyan valoba kiuannya meg er
teni okat az reank kialtatott lok
vtalatos zitkoknak zent Pallal
edgyetemben azt mondgyok, 1. Tim. 4.
hogy azért munkalkosunk es
zidalmaztatunk mert bizunk az
elő Istenben akki minden embe
reknek skivalt keppen az igazak
nak űduőzettő. Zent lanos, 1. Ioh. 3.
nak amaz irafatis pelda zerent
magunkra alkalmaztatuan ahol
azt mondgya. Propter quid Ca
in occidit Abel? quia opera eius
erant

erant maligna fratris autem iusta,
azt mondgyok, hogy az mi Ca-
inunkis azért üldöz bennünket,
mert az ű cheleködeti rakua al-
nokfaggal az mi hűtünk kedig
tudomaniunk es vallasunk miért
hogy Isten igeieből vetetött, is-
gaz.

Hogy kedig merő igazság le-
gen az ammiert mi üldöztetünk
kergettetünk es zidalmaztatunk,
az mi követközendő vallasunk
meg ielenti, melbē mind azt meg-
irtok mi legyen az mi hűtünk
tudomaniunk es vallasunk azok
felől az articulufok felől kiürül
veteködes tamadott, smind kedig
azt minemű ertelmeket es vele-
ködeseket nem ioualhatunk, vgy
an azon articulufok felől lölki is-
meretünknek nagy serelme nél-
kül.

Vra-

Vrasagtoknak azért megis a-
lazaratossan köniörgünk hogy mi-
nd ezeket Vrasagtok Isteni fele-
lemmel tekenchie meg, es az igaz-
ságnak illyen üldözefet ne zen-
uedgye, hanem inkab az Euan-
geliomnak tülünk hirdettetött i-
gassagat otalmazza, es annak üld-
özöit, az io es tizteffeges hira-
nek neűnek gyalazoival edgie-
temben tauoztassa, melire az bö-
lch Salamonis inti Vrasagtokat
segýőbeketis idgy zoluan. Cum prou, 24
detractoribus ne commiscearis
quoniam repente consurget per-
ditio eorum.

Mi penig noha gyalaztatunk,
noha zidalmaztatunk, üldöz-
tünk, es kergettetünk, mind az
altal elegendőnek tarttyok ma-
gunknak az Christusnak amaz
vigazo

vigasztalásat: Boldogok vadatok
Matth. 5. mikor atkoznak titeket, üldöz-
nek es minden gonosz zót zol-
nak ellenetek az emberek hazud-
uan, en erettem, Eorüllyetők es
vigadgyatok mert nagy az ti iu-
talmatok mennieknek országá-
ban, Vrasagtoakat immar Isten-
nek aianluan, minden iokat es az
igasságban valo alhatatos megh
maradaft kiuanunk vrasagtoának
Apoc. 2. Mert tudgyok hogy az ki mind
halalig hűségben marad annak
adatik az örök életnek koronaia.

Az örök mindenható Isten
az mi Vrunk Iesus Christusnak
Zent Attya, zentöllyen megh
minket az ü Zent igeienek
igasságában, es azt az draga
kenchiet tarchia megh nekünk

es

es az mi maradéknak, hogy
abbul hűséges gyümölcsöt
teremptsünk az örök
életre Amén
Amen.

Prouerbiorum. 29.

Vir sapiens, si cum stulto con-
tenderit, siue irascatur siue ride-
at non inueniet requiem.

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.ig.j./

Az rövid regu-
LARVL, ES FORMA-
rul mely zerent kól minden er-
telmeknek meg probaltatni es az
tamadott veteködeseknek
magyarázatni es
chöndezete-
tetni.

IZzünk tanetty- I
ok es vallyok, hogy
ninch egyeb regula
es forma meli zerent
köllesek, minden er-
telmec es tanetok fe-
löl iteletet tenni, hanem chiak az Pro-
phetaknak es az Apostoloknak ő es vñ
Testamentombeli irasa, Mert azt mon-
gya Zent David: Az en Labaimnak ^{Psal. 119.}
zöuetneke az the iged, es az en vrain-
nak vilagossaga: Zent Palis azt mond-
gya: Ha zinten az mennyekbül valo Gal. 1.

C

An-

Angyal Prædikálnais mas Euangelyo-
mor, atkozot legyen.

Az több zent iras magyarázok ira-
si penig akar regyeke, akar mostaniake
valamely neuel neueztetnek azok az
Z. irashoz nem hasonlatosak. Sõt in-
kab mind azoknak az Z. iras iteleti a-
la köll vetetni, vgy annyira hogy egy-
ebkeppen be ne vetessenek hanem chi-
ak bizonyosagul, kik azt taneschiak köz-
tünk, hogy meg az Apostolok ideie v-
tanuls ez vilagnak nemely rezeiben az
Prophetaknak es az Apostoloknak tiz-
ta tudomannya meg tattatott.

II

ES miert hogy nem sokkal az A-
postolok ideie vtan, sőt meg eltekbeis
az hamis tanettok es az eretnekek meg
haboretottak az anyazentegyhazat:
Kik ellen az regy gyülekezetőkben ne-
minemű valasok zöröztetnek, melly
ek az közőnsegcs körözttyeni hitnek
egelő ertelmet, az igaz tanettoknak sa-
igaz anyazétge haznak vallasat be foglal-
tak, (minemű az Apostoloke, az Nicenü
es az A-

az Athanasius Doctore) vallyok min-
denek előtt hogy mi ez három vallas
tetelt tellyes ziucl be vezziük, es meg
vertünk minden eretnekegeket es
minden ertelmeket, valamellyek vala-
ha azoknak az vallasoknak kegyes er-
telme ellen az anyazentegyhazba be
hozattattanak.

III.

Az mi kedig az hit dolgaban va-
lo mi időnkbeli zakadasokat illeti, i-
tellyük hogy amaz első es megh nem
valtoztarott Augustana Confessio,
mely Nemet Orzagnak 1530. ez-
tendőben lott gyüleseben az ötödik
CAROL Chiazarnak be adattatott,
be foglallya azok felől az mi egyenlő
ertelmünk, es az mi körözttyeni tu-
domanyunknak es vallasunknak ma-
gyarázattyat, es hogy az legyen a mi
vallasunk, mind az Papistaknak hamis
es baluanyozo Isteni tizteletek ellen,
s mind egyeb eretnekegek ellen.

Ez Augustana Confessio melle ad. III.

C2

gyok

V. gyök annak Apollógyaiat az az, ment, segetis: es ezkiül meg, az Smalcaldi-
aban, az 1 5 3 7. eztendőben iratta-
tott Articulusokatis kiker abban az
üidőben valo fő tanettok kezek ira-
saul iouallottanak.

VI. Es miért hogy ez az hűt dolga az
kössegetis illeri vgy mint melnek örök
üiduősegeis forgolodik ebben, min-
denek előtt vallyok hogy mi be vót-
tuk az Luther nagyubbik es kissebbik
VII. Catechismus itis, vgy az mint az Lu-
ther irasnak rezeiben azok meg vad-
nak iruan: es hogy azokat az kösse-
nek mint edgy Bibliaianak itellyük
kikben azok mind rövideden be fog-
laltatnak, mellyek az Z. Irasban bő-
uebben tanettatnak, az mely dolgok-
nak tudasa az Köröztyen embernek,
az örök üiduőségnek meg nyeresere
züikseges.

Ez előb meg ielentött regulak ze-
rent köll, az hűt dolgaban valo tellyes
tudomant formalni es rendelni es ha
mi

mi ezekkel ellenközőnek talaltatik, azt
megh vetni es karhozatni köll, vgy
mint mely az mi egyenlő hűtünknek
magyarazattyauat ellenközik.

Igy az Ő es Vj Testamentomnak Z.
irasa között, segyeb emberek irasi kö-
zött niluan valo külömbseg tartatik es
chiak az Z. iras ismertetik oly itelőnek,
formanak es regulanak, mellyen minth
edgy probakouón, minden ertelmeket
meg köll itelni es probalni, hogy meg
teffek ha Istenőseke, auagy Isten tele-
nök, igazake auagy hamissak azok.

Amaz elő zamlalt vallások kedig
es egyeb irások kikrü! ez előtt emlekő-
zetött töttünk, nem itelőknek melto-
sagaban vadnak, mert ez a meltosagh
chiak az zent irasnak tulajdonettatik:
hanem chiak bizonygot teznek az mi
hűtünk felől, es azt magyarazzak: ho-
gy niluan legyen minemü ertelemben
vóttek az zent irast, es mint magya-
raztak azt azok az gyülekezetők mel-

I
lyek abban az időben voltak: es mi-
choda okokkal vetettek meg es kar-
hoztattak az Zent irással ellenkőző
tudományokat.

I.
AZ EREDENDEO
Bűnről.

Miben állyon az vételkedes.

VÉtekődés vagyon ez Artis-
culusban erről: Ha az Eres-
dendő bűn, tulaydonlagh
keppen es minden külömbfeg
nélkül az meg romlott embernek
termezeti es allattya, auagy az ű
allattyanak kiualtkeppen valo fő-
reze vgy mint az okos lelek le-
gyen az ű fő gradicza es ereie
zerent.

Auagy ha az embernek allat-
tya, természeti, teste, es lölkő kö-
zött

zött meg az emberi nemzetnek
eseti vtanris legyen valami kü-
lömbfeg, foly kedig, hogy mas
legyen az természet, es mas az
Eredendő bűn, mely az terme-
zethöz ragadott es az természet
tött meg vezti.

AFFIRMATIVA.

Ebben valo tizta es az föllyül
meg irattott regulauat shütünk
sommaiaual edgyező tudoman-
ni, hűt, es vallas.

I. Izzük tanettyok es vallyok I.
hogy vagyon külömbfeg az em-
bernek természeti között, ha zin-
ten affelől nem vgy gondolkodunkis.
ammikeppen elein tisztan es bűn nel-
kül teremttött volt lltentül: hanem
az minemű az meg mostis az eset vtan-
mi bennünk: es külömbfeg tartunk

C 4 az

az természet között, mely az eset után,
his az Istennek teremtetett állattya sz
Eredendő bűn között. Es itellyük ho-
gy oly nagy különbség vagyon az ter-
mezet között es az Eredendő bűn között,
mely nagy vagyon az Istennek alkot-
mánya között es az őrdőge között.

Hizzük tanettyok es vallyok ho-
gy fölöttő nagy igieközettel meg köl-
lyón tartatni ez különbségnek: anna-
kokaert, mert az, az ertelelem, melyben
mondatik hogy semmi különbség
ninch az romlott embernek természeti
között es az Eredendő bűn között,
az mi hűtünknek fő agaiual (tudni il-
lik az teremtetésről az valtságról az
meg zentölésről es vegezetre testünk
fől tamadasaról valo hűtünk agayual)
ellenkőzik, sem meg nem maradhat ha
ezek éppen meg maradnak.

Deut. 32 Mert az Vr Isten: nem chiak az Adam
Isa. 45, es Eva testet lőket teremtetette az eset
§4.64. előtt hanem az mi testünket es Löl-
kűn-

kűnketis teremtető az eset után, no
ha ezek immar meg romlottanak: Es Acto. 17
bizonyara az nagy Vr Isten az mi Löl-
kűnket es testünket megh mostis az ülob: 10.
teremtetett állatinak es alkot maninak
ismerilenni. Merth jgy vagyon meg Psal. 110.
íruan: Az the kezeid chinaltanak en- 139.
gemet. es alkotottanak engem tellyes-
sen körös körül.

Az Istennek fiais, zómely zerent
valo edgyesülessel vőttől bűnnelkül
azt az emberi természetet: s nem mast
hanem az mi testünket magához ve-
uen, el valhatatlanul edgyesetőtt es
az zerent az test zerent mi atyánk fi-
aia tetetőtt, az mint az iras bizonyer-
tya: Hebra. 2. Minék ytanna azért (v.
gymond az Apostol) az gyermekek
közösülnek az testel es az verrel tiis ha
somaloskeppen rezeffe tetetőtt azok-
ban. Merth nem Angyalokat vőttől
hanem az Abraham maguar vőttől
melből hasonlittatnijs köllött atya-
fiaihoz, az bűnnelkül.

C 5

Vgyan

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.ig.j./

Vgyan azon mi emberi termez-
tűnk az minemű mi bennünk megh-
mostis az (tudni illik az ű alkotmania)
az Istennek fia meg valótta, vgyan a-
zont (mely az ű alkotmania) meg zen-
tőly, vgyan azont halottaybul iőuen-
dőre föl tamazttya, es nagy düchőség-
gel (ezt az ű alkotmanyat) meg eke-
setti. Az Eredendő bünt kedő, az
Isten nem teremptette, az Fiu Isten az
Eredendő bünt föl nem vőttő: megh
nem valótta: nem zentőly: nem ra-
mazttya föl az valasztakban: sem so-
ha mennyei düchőséggel azt meg nem
ekesetti, sem üduőzetti. Sőt inkább
az Eredendő bűn, abban az boldog föl
tamadasban tellyességgel semmiue te-
setik.

Ezekből mellyek túlünk eddig e-
lő zamlaitatnak az romlott terme-
zet között es az romlas között (mely
az természethez ragadott es az mely al-
tal az természet meg romlott) valo kü-
lőmbseg, könnyen megh ismertethe-
tik.

De az

De az mikeppen ezeket mellyeket elő
zamlaltunk igen igazaknak tudgyok
lenni: Azonkeppen hizzük tanerők
es vallyok aztis, hogy az Eredendő
bűn az emberi természetnek, nem va-
lami kisdéd, hanem igen melleges es
ben valo romlása, mely semmi epleget,
semmi romlatlant az embernek teste-
ben Lólkeben, es vgyan külső es belső
ereiebennis nem hagyott. Es itellyük
hogy igazan inekly az Istennek ania-
zentegyhaza, hogy az Adam eseti al-
tal, az embernek természeti es allattya
tellyességgel megh romlott. Es mely
nagy nauolya legyen, meg mondhatat-
lan, az emberi okosságnak eles volta-
ualis meg nem foghatni, hanem chiak
az Istennek ki jelentetött igeie által er-
thetni megh. Es bizonyyal vallyok
hogy az természetnek ilyen nagy rom-
lasat senki túlő el nem valazthattya, ha
nem chiak az Isten, mely az halai által
amaz boldog föl tamadasban tellyes-
séggel meg lezen.

Merth ott vgyan azon mi terme-
zetünk

zetünk mellyet most hordozunk az
Eredendő bűnnelkül, es attul tellyes-
seggel el valuan, es megh tisztaltatuan
fól tamad es örök boldogsaggal el.
Mert idgy vagyon meg iruan: Az en
Iob. 19, bőrömmel körül vetetem es az en te-
stemben megh latom az Istent kit enla-
tok meg magamnak, es az en zömeim
űtet meg nezik.

NEGATIV A.

Az hamis ertelmeknek melly-
ek az elő zamlalt igaz tudoman-
nyal ellenkőznek meg vetese.

I. **M**EG vettyük es karhoztattyok
azt az ertelmet, mellyel vallatta-
tik, hogy az Eredendő bűn chiak
mas vetkebiül, természetünknek rom-
lása nélkül reánk zarmazott ronczos
öltőzet legyen,

II. Meg vettyük azt az teuölgeftis mi-
kor tanettatik, hogy az gonoz kiuan-
sag nem bűn hanem az természettel ed-
gyűt teremtetött állapot es nemine-
mű

mű allat zerent valo tulaydonlag: aua-
gy hogy amaz fogyatkozások es az, a-
nagy nauolya, mely tőlünk ez előtt ed-
gy keuesse elő zamlaltatott, nem oly
bűn melliert az Christusban nem plan-
taltatott ember haragnak fia volna.

Meg vettyük az Pelagius eretnek-
segetis mellyel vallattatik hogy az em-
bernek természeti az eszt vtannis, rom-
latlan legyen, es hogy az, a lőlki dol-
gokban, tellyessen io es tizta legyen, az
ű természet zerent valoyban (az mint
regenten zoltanak) az az, az ű terme-
zet zerent valo ereijben.

Karhoztattyok meg ez teuölgefe-
ketis, hogy az Eredendő bűn külfő,
kifded, chiak nem, semmi tehetlegű
fogyatkozás legyen, auagy chiak nemi-
nemű hintetött mochyok mely alatt
mind az által az természet az ű iora va-
lo ereiet megh az lőlki dolgokbannis
meg tartotta.

Azoknak ertelmet sem iouallyok,
kik

kik azt tanéttak hogy az Eredendő
bűn chiak valami külfő dolog legyen,
melyvgy vagyon hogy az embernek
lőlkí io ereiet, megh kesleli auagy tar-
toztartya de azokat mind az által sem-
mie nem tezi: es akadek lehet inkább
hogy nem mint fogyatkozás: Mint mi-
kor az Magnes fokhagima leueuel meg
kenyerik nem tetetik semmie, az ii
termezet zerent valo ereie, mellyel az
vasat magához vonza, hanem chiak
meg kesleltetik: Auagy az Eredendő
bűn, valami olly, mely mint edgy mo-
chyok az orcharul auagy Zűn az falul
könnyen el tőrlőrethetik.

VI. Nem ertünk edgyet azokkal, kik
azt tanéttak hogy az embernek ter-
mezeri es allattya, nem tellyességgel
romlott meg, hanem maradott megh
valami io az emberben. megh az lőlkí
dolgokra nezueis, minemű az elme-
nek eles volta, illendőseg, teherseg. i-
gyekőzet auagy erő, mellyekkel az lől-
ki dolgokban valami ior kezdhetunk,
auagy

munkalkodhattunk auagy edgyűti
munkalkodhatunk.

Vizontak penig meg vettyük az VII.
Manichæusoknak hamis ertelmeris
mellyel tanéttatik, hogy az Eredendő
bűn, mint valami allat zerent valo do-
log az Sathantul őntetött az terme-
zetbe. es azzal el elegettetött, mint az
mérég es az bor meg elegettetnek.

Hogy nem az lőlkős ember, hanem VIII.
valami mas es kyuűl iűtt legyen es vet
közök az emberben, es azért nem az
termezet hanem chiak az emberben
leuő Eredendő bűn vadoltatik.

Meg vettyük es karhoztattyok vgy IX.
mint Manichæusok teuőlgeset eztis,
mellyel tanéttatik, hogy az Eredendő
bűn legyen tulaidon es minden kü-
lőmbsegnelkül az romlott embernek
allattya es természeti: vgy. hogy az ter-
mezet kőzött, á minemű az, únón ma-
gaban az eset vran, es az eredendő bűn
között, semmi külömbseg ne legyen,
se semmi valogatas ne gondoltassék,
fő

ör az a bűn, az természetűl megh
chiak gondolattal se valasztassék el.

X. Vgy vagyon hogy Luther Marton
D. azt az Eredendő naualyat terme-
zet, zemely es allatt bűnenek hűade
nem annakokaert mint ha az ember-
nek természeti, zómelye, auagy allattya,
minden kőlömbfeg nélkül Eredendő
bűn volna, hanem azért zoll ilyen
modon, hogy ilyen Zollasnak neme-
uel az Eredendő bűn között (mely az
emberi természethez ragadott) es e-
gyeb bűnök között valo kőlömbfeg
(mellyek chelekódendőknek hiuattat-
nak) iobban meg ertetessék.

XI. Merth az Eredendő bűn nem vala-
mi oly verék mel chelekódettel teretik
hanem az embernek természetibe, es
allattyaba, igen be ragadott Es ha zin-
ten soha semmi gonoz gondolat, nem
tamadnais az romlott embernek zűe-
ben, ha semmi hiuolkodo bezedet e-
lő nem hoznais, ha semmi latorfagot
nem

nem tenneis: mind az által azért az
termazet vgyan romlott lenne, az Ere-
dendő bűn által, mely az romlott ma-
ga nezuen, velünk zűlettetött, mely
forrasais minden egyeb vetkeknek,
mellyek chelekódendőknek hiustrat-
nak, mineműnek az förtelmes gondola-
toc förtelmes bezelgetések, förtelmes
es lator chelekódetők: Mert idgy olual-
fok irua: Az zűbűlzar maznak gonoz
gondolatok. Masuttis. Az zűnek min-
den talalmania chak gonoz gyermek-
segtűl fogua. Math. 18.
Gen. 6, 8

Zorgalmatosfanköll penig figyel- XII.
mezniünk, az természet igyenek kü-
lőmb kőlömb ertelmere, kinek külö-
nöző ertelmeuel gonozul eluen az Ma-
nichæusok az ű teuölgeseket róitöge-
rik, es sok edgyűgű studatlan embere-
ket teuölgesben viznek. Mert niha ez
az ige természet, iedzi az embernek al-
lattyat, mint mikor azt mondgyok, az
Isten az emberi természetet terempröt-
tő. Niha penig az természetnek igei-
en ertetik az erkölch, állapot, fogyat-
D kozas

I. kozas auagy valami allatnak verke, mely az természetbe oltatott es ahoz ragadott, minth mikor azt mondgyok, Az kigyónak természeti az, hogy meg chi-
pión, az embernek természeti az hogy verközzek, es az embernek természeti nem egyeb, hanem chiak bűn. Es ez vtolso ertelem zerent az természetnek igeie nem az embernek allattyat iedzi hanem valami mast, mely az embernek allattyahoz ragadott.

XIII. Az mi kedig amaz deak igeiket (Substantia Accidens) illeti, miért hogy azok nem az Z. irasnak igei ennek fő-
lőttő az kösségtől sem ertetnek megh
elkőll azok nélkül lenni az Z. prae-
dicationokban, ahol az tudatlan kösség ra-
nettatik, es ez dologban az edgyügyü-
ueknek es tudatlanoknakac meltanteken
tetinek köll lenni,

Az Scholakban penig es az tudos
embereknel, (kiknel ez igeeknek ertel-
me tuduan vagyon, es akkik ezekkel
igaz

igaz ertelemben elhetnek) az Ereden-
dő bűnről való vetekődesbe meg köll
tartatni, mert ezeckel, az igeckel mindé
dolognak allattyat attul az mi raita tör-
tenik io modgiaual meg valasztathatik.
Es ez igeckel magaraztathatik meg leg
süluabban, az Istennek es az ördögnek
alkotmania között való külömbfeg.
Merth az ördög semmi allatot nem te-
remptet hanem chiak per accidens az
Vrnak engedelmebül az Istenül te-
remptetött allatot meg veztogetheti
auagy ronthatya.

II. AZ ZABAD AKARAT, RVL.

Miben allyon az vetekődes.

NEGY fele tekinteti vagyon
az ember akarattyanak. Elsőben
gödoltatik felőlő, minemű volt
az az emberi nemzetnek eseti előtt.
Masodzor minemű lőtt az, az eset v-
D 2 tan

tan, Harmadzor minemű az, az vñon-
nan zűlettetött emberben. Negedzör
minemű lezen az halottaibul valo föl-
tamas vñan.

Az Zabad akaratrul valo vetekő-
desben penig, all az vetekedes, az em-
bernek akarattyarul es ereiertül, chiak
az masodik tekintet auagy gondolat
zerent, tudni illik, ha vagyone az vñon-
non nem zűlettetött embernek, az mi
első zűleink eseti vñan az lólki dolgok
ban valami ereie, s mellyek legyenek
azok. Ha ragazkodhatike, es kezethe-
tye magat az, az ű tulaydon ereie ze-
rent, mi az zent lelektül vñonnan nem
zűlettetik, az Istennek, kegyelmehöz,
es ha vehetye, s meg foghattyae, azt az
Isteni kegyelmet mely az Z. lelek által
az Euangelium igeieben es az Istentül
zöröztetött Sacramentomokban niui-
tatik.

AFFIRMATIVA.

Es Articulusrul valo tizta, es
Isten

Isten igeiének allando regulai-
aual edgyező tudomanij.

Ez dologrul ez á mi hütünk **I.**
tudomaniunk es vallafunk tudni
illik hogy az embernek értelme,
es okossaga az lólki dolgokban tellyes-
seggel vakok, es semmire tulaidon e-
reiek zerent az lólki dolgokban, nem
elegendők, Merth idgy vagyon megh-
irua: Az lólkös ember nem erti azo. 1. Cor. 2.
kat mellyek lólkiek, bolondfagnak te-
szik neki es nem ertheti meg mert lól-
ki dologrul kérdőztetik.

Hizzük tanettyok es vallyok eztis: **II.**
Hogy az embernek vñonnan nem zű-
lettetött akarattya nem chiak el fordult
az Istentül de meg Istennek ellensege-
ueis lótt, vgy hogy az Vñonnan nem
zűlettetött ember chiak azokat akaria
es kiuannya es chiak azokban gyónór.
kódik az mellyek gonozzak, es Isten a-
karattyaual ellenkőznék Mert irua va-
gyon:

D3

gyon:

I
Gen. 8. gyon: Az emberi zűnek értelme es
gondolattya az gonozra haylando, ifiu
Rom. 8. sagatul foguan. Masutis: Az testnek
indulattya Istennel valo ellenközes,
mert nem bochartya az törüeni ala ma
git sör nemis bochartattya. Annak
okaert hizzük hogaz mint lehetetlen,
hogy az holt test magat meg elezze, es
ü maganak testi eletet meg adhassa, a
zonkeppen lehetetlen hogy az ember
nek ki az bünre nezue lelek zerent
meg holt, ünön maganak lölki eletre
valo föl tamaztasfra erreje legyen. Mert
Ephes. 2. azt mondgya az iras: Mikoron megh
holtunk volna az bűnekben meg elez
tett minket az Christusban. Annako
kaert holott az mi dolgunk illyen le
gyen bizony mi magunktul vgy mint
mi magunktul nem vagyunk elegen
dök chiak valami iot gondolnäs: Ho
1. Cor. 3 gy kedig valami iot chelekódhetünk
az Istentül vagy on az ammint masutt
bizonettya zent Pal.

III. Az embernek meg terettefet penig
nem

nem chelekozi meg az Vr, ezközök
nelkül hanem annak meg zörzeleben,
elni zokott az Euangelionnak, hirdet
tefeuel es az Isten igei enek halgatasual.
Merth idgy vagy on irua: Az Euange- Rom. 1.
liom Istennek natalma, minden hiuö,
nek üduösségere Masuttis: Az hüt az Rom. 10
Isten igei enek hallasabul vagy on. Es
bizoni azt akaria az VR, hogy az ü i
geie halgattassék sanna hirdetesere az
fülek be ne dugattassanak mint az Z.
David Paranchollya. Saz Istennek Psal. 95.
prädikaltatatt igeieuel ielen vagy on
az Z. Lelek az emberek züet meg nit
tya hogy az Istennek igeiet zorgalma
tosan halgassak, es meg terienek, mint
amaz barsoni aros Lydiarul oluassok
az Apostali chelekódetókrül itt kóni. Acto. 16
üben.

Ez kedig egyedül chiak mind az Z,
Lelek Istennek ereie által chelekódte
tik. chiak egyedül eunek munkaja az
embernek meg terese, Merth ha az Z.
Lelek Isten kegyelme tanul leend, az mi Rom. 9.
akaratumk es futasunk az mi plantala 1. Cor. 3.
funk lob. 15.

I
funk, vetesünk es öntözesünk hazona-
talanok leznek ha tudni illik ü neue-
deken seget nem ad. Merth Christus
azt mondgya: En alam nélkül sem-
mit nem chelekódhattók. Es ez keues
igekkel Christus minden ereiet el von-
za, az Zabad akarata es mindeneket
chiak az Isten Kegelmanek tulajdonert,
hogy valaki ü előttö valamitül ne di-
chelekódheffek.

NEGATIVA.

Az hamis es ellenköző tudom-
mannak meg vetese.

A Nnakokaert meg vettyők es
karhoztattyok mind azokat az
teuölgefeket, kiket maid elő zam-
lalunk, merth Isten igeiinek regulaia-
ual nem edgyeznek.

- I. Megh vettyők pénig legh előző az
Stoicus Philosophusoknak bolond er-
telmeket, mint az Manichausok ezte-
len segetis, kik azt tanetottok, hog min-
denek

denek az mellyek törtennek, zűkleg-
keppen leznek, es hogy egyeb keppen
azok vgyan nem lehetnek: es hogy az
ember mindent kezerettesbül chele-
közik, meg azokatis mellyeket az kül-
ső dolgokban cheleközik: es hogy az
Iatorlagoknak meg zörzefere, (mine-
mü az förtelmes künanlag, ragadozas,
emberöldökles, lopas es ehöz hasom-
lok) erözak zerent kezeretterik.

II. Meg vettyük az Pelagianusoknak
vak teuölgefeket is kik azt mertec mon-
dani, hogy ember az ü tulajdon ereie-
bül zent Lelek Istennek segetsege nél-
külis meg terhet Istenhöz, az Euange-
liomnak bihet, Isten törvényenek io-
keduel engedhet, es idgy büneinek bo-
chianattyat es az örök életöt erdemel-
heti.

III. Ez teuölgefeknek fölöttö megh
vettyők az fel zerent valo Pelagianu-
sok hamis tudomannyatis kik azt ta-
nettyak hogy ember az ü tulajdon ere-
iebül el kezdheti megh terezet de el
D 5 nem

nem vegezheti azt az zent Lelek Istennek segetsegenelkül.

De meg ez értelmeket is kiket ma id elő zamlalunk meg vettyők.

III. Hogy az Vjonnannem zülettetött ember. Zabad akarattya zerent vgy vagyon hogy erőlemb hog nem mint megterefet el kezdherne, tulaidon ereie zerent Istenhöz meg terhetne, es Isten törüenyenek tellyes ziu el engedhetne. De mind az által, ha az zent Lelek az Istenigeiének hirdettefere által, az meg teresnek Fondamentomat benne meg veri, es az hirdettetött igeben effele embernek az ü kegelmet niuittya, tahat az embernek akarattya az ü tulaydon es természet zerent valo tehetségeuel, valami kichin segetseggel lehet abban az meg teresben, segethetri azt, es annak veghöz vitelere edgyetemben munkalkodhatik. ezt értuen, hogy az ember az ü tulaidon ereiebül az kegyelemhöz ragazkodhatik ahöz kezülhet, azt meg foghattya es az Euangeliomnak hihet.

Hogy

Hogy rz ember Vjonnnon Zülettese **V.**
ytan az Istennek törüenyet tellyessen meg tarthattya es be tölthetti, es hogy az a betöltés, mi Isten előtt valo igazsagunk legyen, mellyel örök életöt erdemlünk.

Meg vettyők es karhoztattyok, az **VI.**
Enthusiastak teuölgesetis kik azt gon. Az Entudollyak hogy az Isten eszköz nélkül, siastak a Isten igeiének halgatafa nélkül es az Sa zochina cramentomokkal valo elesnelkül von tatnak, za magához az embereket vilagosertti kik Isten a, igazerttya, es üduözetti.

igciének
I prädikallofat el hagyuan, menniey ielenefeket Varnak.

Illyenek tarttyok azt az értelmetis **VII.**
melben az vallattatik, hogy az Isten az embernek meg terettefelen es Vjonnann zülefelen, az ó Adamnak allattya, skiuallkeppen az okos lölköt, semmie tezi es az zent Leleknek Vjallattya terempti abban az meg terettes es Vjonnnon Züles közben.

Megh

VIII. Megvertiök ennek fölöttö ezeket az mondasokatis kiualtképpen ha magyarázas nélkül mondatnak: tudni illik hogy az embernek akarattya, az meg teres előtt, az meg teresben, vegezetre az meg teres vtannis ellenközzek az zent Lelek Istennel: es hogy az Z. Lelek Isten azoknak adattassék, az kik kez akartua vakmerőségűl ellenetuskodnak. Merth ezek nem igazan mondattarnak. Mert az Isten az emberek megteretéseben, az nem akarokbul akarokat zóróz es az akarokban lakozik az mint Z. Agoston zokott zollani.

Az mi kedig mind az regy s mind az mostani tanettoknak neminemü mondasit illeti, minemü imez: Vonza Isten de az akarot vonza: Es ismeg: Az embernek akarattya az meg teresben, nem hiualkodik hanem mulkal, kozik valamit, itellyük hogy az igaz zolasnak formaiaual nem edgyeznek ezek. Merth ez mondasok elő zoktak hozattatni, amaz embernek meg teresben

seben gondolt emberi akarat ereierül valo hamis veleködésnek meg bizonyítására, amaz tudomani ellen, mely chiak az Isten kegyelmenek tulajdonetya azt az chielekódetött. Annakokart affele zoktul alettyok hogy meghköll magunkat tartoztatnunk mikor az embernek Istenhöz valo meg tereserül zollunk.

Vizontak penig igazan tanettatik hogy az Vr Isten az meghterettesben az Z. Lelek Istennek indettafa es chelekódeti által az ellen mondo, es nem akaro emberekbül akaro embereket chinall: es hogy az meg teres vtan az Pœnitentianak minden napi gyakorlasaban, az Vñonnan zúlettetött embernek akarattya nem hiualkodik hanem az Z. Lelek Istennek minden chelekódetiuel mellyeket ű mi bennünk zóróz, idgyüt munkalkodik:

Hogy D. Luther azt írta hogy az embernek az meg teresben, valo akarattyanak, tisztan zenuedes zerent valo allapattya vagyon, azt iol es igazan kölven-

I
vennünk, tudni illik Istennek az Vj
indulatoknak fölgyuitásban való ke-
gelmere nevére, az az, arról köll ertet-
ni, mikor az Z. Lelek az hallott ige al-
tal, auagy az Sacramentomokkal való
eles által, az embernek akarattya meg
fogya es meg kezdi. smeg tereft es Vj-
onnan zületeft zöröz az emberben,
De minek vtanna az Z. Lelek ezt meg
zörzi, es meg chelekőzi, sz embernek
akarattya chiak az ü Isteni ereiuel es
chelekődetiuel megvaltoztattia es meg
Vjettya, tahat oztan, bizonios hogy
az, az embernek Vjakarattya, ezközö,
az zent Lelek Istennek, vgy annira ho-
gy nem chiak az kegyelmet fogya meg
de meg az kouetközendő munkában-
nis, az Z. Lelek Istenneledgyütt mun-
kalkozik.

Hagyattatnak azért az embernek
meg tereft előtt chak ket meg tereftel-
re hathato okok tudni illik az Z. Le-
lek es az Istennek igeie, mely ezközö
az Z. leleknek, kiuel az embernek meg
tereftet zörzi. Ezt az igit az embernek
bizo-

bizoniara halgatni köll: de mind az al-
tal hogy azt igaz hüttel vehesse, sem-
mikeppen az ü tulajdon ereiebül nem
chielekődheti, hanem chiak az zent Le-
lek Istennek kegyelmességebül.

III.

AZ ISTEN ELEOT VA-
lo hűbeli igazságrul.

Miben allyon az vetekődes.

E GYenlő ertelemmel, (az I-
sten igeiének es az Augusta-
na Confessionnak folyása ze-
rent) az mi gyülekezetinkben
tanettatik, es minden vetekődes
kiuül vagyon ez, hogy mi Zege-
ni bünösök, chiak az Christu-
ban való hűt által igazulunk es
üduözölünk Istennek előttö, vgi
hogy chiak az Christus legyen
az mi

Régi nyomtatványok, püspöki könyvtár, Kassa:
/309.ig.j./

Ierem. 23 az mi igazságunk. Ez pedig az
1. Cor. 1, Iesus CHRİstus az mi üdvözet-
2. Cor. 5. tönk es igazságunk igaz Isten es
igaz ember: merth az Isteni es
emberi természetek ű benne. zö-
mely zerent edgyessültenek. Ker-
des tamadott annakokaert errül,
hogy az Christus mellik termés-
zeti zerent legyen, az mi igazsa-
gunk. Es ez alkalmatosságbul
ket edgy mással ellenközö teüöl-
gesek haboretottanak meg nemis-
nemü gyüleközetöket.

Merth edgyk fel ilyen értes-
lemben volt hogy az Christus
chiak Isteni természeti zerent ne-
küink igazságunk tudni illik ha ű
hűt által mi bennünk lakandik.
Merth az embereknek minden
bünök ha özüö uettetnek az hűt
által bennünk lakozo igazsággal,
olya-

ollyanok mint edgy chöpp víz,
az nagy tengerhöz kepest. Ez
veleködes ellen, nemely mas rend
belyek azt vallottak hogy az
CHRİstus mineküink Isten előtt
chiak emberi természeti zerent
igazságunk.

AFFIRMATIVA.

Az Isten felö aniazentegy-
haznak mind az ket meg ielen-
tött teüölges ellen vettetött tizta
tudomania.

MInd az ket fele teüölgesnek
hamissattasara, hizzük tanettyok
es vallyok, nagy edgyességgel, ho-
gy vgy vagyon hogy Christus valoban
igazságunk mineküink de mind az al-
tal nem chiak Isteni természeti zerent
sem chiak emberi természeti zerent.
Hizzük pedig hogy az egez Christus
mind az ket természeti zerent igazsa-
gunk

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.ig.j./

I
gunk minekünk, tudni illik chiak az ű
engedelmeſſegeben, mellyel ű tellyel
ſen mind halalig engedelmes völt az ű
zent attyanak, es azzal minekünk min-
den bűneinknek megh bochanattyat
es örök életet erdemlött. Merth iruan
vagyon: Mint edgy embernek enge-
delmeſſege által, ſokan bűnőföкке te-
tettenek, azonkeppen edgynek enge-
delmeſſege által ſokan igazakka tetet-
tenek.

Rom. 5,

II. Hizzük tanettyok es vallyok hogy
az, á mi Iſten előt valo igazſagunk, mi-
kor á nagy Vr Iſten nekünk bűnein-
ket megh bochattya chiak az ű irgalmaſ-
ſagabul es kegelmeſſegebül, minden
mi előbbi, es ielen valo, auagy követkő-
zendő chelekődetünknek tekenetü
meltosaga auagy erdeme nélkül. Mert
ű atandekozza es tulajdonettya ne-
künk az Chriſtus engedelmeſſegenek
igazſagát, ſezert az igazſagert vetetünk
mi Iſten kegelmebe, es iteltetünk igá-
zaknak.

Hiz-

Hizzük tanettyok es vallyok aztis
hogy chiak az hűt legyen az, az ezköz
mellyel Chriſtuſt az mi űduőzettönket
es az Chriſtusba valo igazſagunkat, me-
ly viſelheti az Iſtennek kemeni iteletit
meg foghattyok: Merth az Chriſtusert Rom. 4.
tulaidonettatik nekünk az az hűt igaz-
ſagunkra am mint Z. Pal bizonettya.

Hizzük ennek fölöttő tanettyok es III.
vallyok, hogy az, á meg igazetto hűt
nem chiak az Chriſtus felől valo dol-
goknak puzta ertelme, hanem Iſtennek
nagy es olly atandeka, mellyel Chriſtuſt
az mi meg valtonkat az Euangelium-
nak igeieben igazan meg i meriük es ű
benne bizunk: tudni illik hogy chiak
az ű, engedelmeſſege által, kegyelem-
bül, bűneinknek bochanattya legyen,
Iſten előt zenteknek es igazaknak itel-
teſſünk es örök űduőſſeget nieriünk.

Hizzük tanettyok es vallyok hogy V.
az az ige (Iuſtificare igazza tenni) az
Z. iratnak foliaſa zerent ebben az Ar-

E 2

ticu-

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.ig.j./

ticulusban, annittezen mint az bűnők
Prou, 17 tül meg oldozni. Mely az zent irafnak
mind több mondasibul f mind ez Sa-
lamonebul meg ertethetik. Akki meg
igazettya az Istentelent, es karhoztat-
tia az igazat vralatos mind az kettő I-
Rom, 8. stennel. Samaz Z. Pal bizonyfag tetele-
bülis: Ki vadoliya az Istennek valaz-
tottit? Isten az, akki megh igazett ki-
chioda az ki karhoztasson?

ES ha mikor az meg igazettasnak
igeie helött az Vjonnan zületesnek es
meg eleztesnek igerj vetetnekis (mely
edni hanzor lött az Augustana Confes-
sionak Apollogyaiaban) itellük hogy
az föllyül megh mondott ertelem ze-
rent kellyön azokat vennünk, vgy ho-
gy az meg eleztes es az Vjonnan zü-
letes azokon az heleken az örök életre
valo be vetelt es Isten fiaiva valo va-
laztast tegyezzen. Noha iol tudgyok
hogy egyebkor azok az igeik, az ember
nek meg Vjiulafarul ertetnek mely az
hütbül valo megh igazulastul igazan
valaztatikel.

Hiz-

Hizzük tanettyok es vallyok, ho- **VI.**
gy noha az Christusban igazan hüők
es az Vyonnan zülettettek, sok erőt-
lensegekre es maualiakra kötelesek.
mind addig mig, ez halando testben el-
nek: mind az által nem köll ü nekik
az igazfag felől, mely az hüt által nekik
tulaidonettatik vagi az örök üduóssag
felől, kerölködni söt inkább alharatos-
san köll azt hinnyök hogy az Christus,
ert, az igeret es az Euangelium allando
igeie zerent, meg bekelt Istenek legien.

Hizzök, tanettyok, es vallyok ho- **VII.**
gy az Isten elött valo hütbeli igazfagh
tizta tudomannianak megh tartafara
züklleges legyen: hogy amaz kirekeztő
igeczkek, (mellyekkel Z. Pal Apostol
az Christus erdemet az mi chielekőde-
tinktül tellyesszeggel el valazttia es chi-
ak Christusnak tulaidonettia azt az dü-
chőseget) zorgalmazossan meg tartaf-
sanak es meg őriztesse nek, vgy mint
mikor Z. Pal azt mondgya hogy mi er-
demnelkül, ingyen, törüen nélkül, nem

E 3 az

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.ig.j./

az chielekődetőkből igazulunk es üd-
uőzülünk: Ezek pedig mind azt ielen-
rik hogy mi chiak az Christusban valo
hűt által igazulunk es üduőzülünk.

VIII. Hizzók tanettyok es vallyok hogy
nöha az elői iaro rőredelmességet es az
kőuetkőzendő Vj engedelmességet az
Isten előtt valo meg igazulának Arti-
culusaua nem köll őzuő egeletteni
mind az által nemis köll olly hűtött
gondolni mely az bűn terelnek gonoz
igyekőzetuel es az lőlki ismeret ellen
valo chielekődetőkkel edgyűt meg al-
hatna. Hanem inkább így köll effelől
erteni hogy mikor az ember hűt által
meg igazul tahat az az igaz es elő hűt
az zeretet által hathato az mint az A-
postol zoll: Es hogy az iő chielekőde-
tek az igazsag zőrző hűtöt kőuetik, es
bizonyossan azzal, chiak hogy igaz es
elő hűt legyen am az, edgyűt talaltat-
nak. Merth az hűt soha olly egyedül
ninch hogy az zeretet es az remenseg
mint edgy el valhatatlan yti tarsak vele
ne legyenek,

Anti-

ANTITHESIS SEV NE- GATIVA.

Az hamis es ellenkőzō tudō-
manna meg vetese.

MEGH vetünk es karhoztatunk
minden hamis ertelmeket, melly
eket maid elő zamlalunk, tudni
illik.

Hogy az Christus minekünk chiak
Isteni természetű zerent legyen igazsá-
gunk.

Hogy az Christus igazsagunk legy-
en minekünk chiak az ő emberi ter-
metű zerent.

Hogy az Prophetaknak es az Apo-
stoloknak mondasibanahol az hűtbeli
igazsagul vagion zō, azok az zōk (meg
igazettani es megh igazettatni) nem
iegieznek annit mint az bűnőktől meg
oldozni es meg oldoztatni, es bűnők-
nek bochianattyar meg nierni, Hanem
hogy azok az igeek azt jelentik hogy
mi az Z. Lelektől beienk őntetōtt ze-

E 4

retet

reret által, az iozagos chielekódetők
által, es affele chielekódetek által mel-
lyek az zeretettől zarmaznak leziünk
Isten előtt valóban igazak.

III. Hogy az hűt nem nezi chiak az
Christusengedelmességet, hanem az ű
Isteni természetit, tudni illik a menni-
ben az, mi bennünk lakozik es hartha-
to: Es hogy ez által az bennünk lako-
zas által az mi bűneink be fódettetnek

V. Hogy az hűt Christus érdemeiben
való oly bizodalom legyen, mely meg
abban az emberbeis meg maradhat es
meg alhat, akki igaz Pœnitentia nélkül
vagy on es zereteti nincsen hanem lólki
ismereti ellen bűn tetelben foglalatol-
kodik.

VI. Hogy nem ű maga az Isten hanem
chiak Istennek aiandeki lakoznak az
hiuekben.

VII. Hogy az hűt azért hoózon ne-
künk űduósséget, mert az, az Vűsagh,
mely az Istenhöz es attiankfiához va-
lo

lo zeretetben áll, bennünk az hűt által
kezdetik el.

Hogy az hűt vgy vagy on hogy az **VIII.**
meg igazulas dolgában elől iaro: de
mind az által az meg Vűulas sa zerete,
tis az Isten előtt való meg igazulashoz
kiuantatik: vgy hogy noha az vűulas
es az zeretet nem fő okai az mi megh
igazulasunknak: de mind az által az mi
Isten előtt való igassagunk (ha az vű-
onnan zűletes es zeretet tauul leend)
tellyes nem lehet.

Hogy az Christusban hűók Isten **IX.**
előtt igazak es űduóziúlnak az Chri-
stusnak nekünk tulaidonettatott igaz-
aga által es az el kezdetőtt Vű enge-
delmesség által edgyetemben: auagy
rezeből az Christus tulaidonettatott
igassaga által, rezeből penig az el kezde-
tőtt Vű engedelmesség által.

Hogy az kegyelemnek igereti mi- **X.**
nekünk az mi ziuünkben leuó hűt al-
tal aiandekoztassék es ennek főlőttó az
E 5 zial

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.15.j./

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.ig.j./

zaial valo vallas tetel es egeb ioszagos
chelekódetek által is.

XI.

Hogy az hit nem zöröz igazságot
az io chelekódetek nélkül, annak okáért
az io chielekódetek zűksegkeppen ki-
uantatnak az meg igazulashoz es ho-
gy azoknak ielen lettek nélkül ember
meg nem igazulhat,

IIII.

AZ IO CHIELEKEODE- TEOKRUL.

Miben allyon az vetekódes.

AZ io chielekódetókrul valo tudo-
mani felől nemel, gyűlekózetók-
benket fele vetekódes tamador.

Első zakadas nemely tanettek kő-
zött értül lótt, hogy nemellyek azt vi-
tattak hogy az io chelekódetók zűkfe-
gessek az üduőfegre: hogy lehetetlen
az io chielekódetek nélkül üduözülni
es hogy soha senki az io chelekódetek
nélkül nem üduözült. Nemellyek ke-
dig ez

dig ez ellen, azt tanítottak hogy az io
chelekódetek artalmassak az üduőfeg-
gre.

AZ második zakadas nemely tanet-
tok közöt lótt az zűksegnek es az za-
badfagnak igejrtül. Merth edgyk fel
azt vitatta hogy az zűksegnek igeievel
nem köll elniakkor mikor az Vj enge-
delmesegegrul vagion zoo: Mert az nem
valami zűksegbul auagy kezertesbül
hanem az maga keuen valo lelekbül
zarmazik. Az mas fel penig itelte ho-
gy az zűksegnek igeie vgyan meg tar-
tassék azokaert hogy nem zabad mine-
küink az Vj engedelmesseget vagy el-
hadnunk, vagy meg chelekódnunk, ha-
nem hogy az Vj onnan zűlettetött em-
berek vgyan zűksegkeppen kötelez-
tetnek arra az engedelmessegre.

Ezenközben mig ilyenkeppen az
elő zamlalt igeek felől disputáltak, v-
gyan az dolog felől is vetekódes tama-
dott: Merth nemellyek ez ertelemben
voltak, hogy az törüent vgyan tellyef-
seggel nem köll az kőrozttienek előtt
ma-

Régi nyomtatványok, püspöki könyvtár, Kassa:
/309.ig.j./

magyarázni: hanem chiak az Euange-
liomnak tudomanniaual kóll az embe-
reket az io chelekódetekre kizni. Ne-
mellyek penig ez értelemnek ellene
mondottak,

AFFIRMATIVA.

Az Aniazentegy haznak ez
vetekódesfrül valo tizta értelme.

HOgy ez vetekódesek tellyessen es
igazan meg magyaráztassanak es
le chőndezetteffenek az mi kegi-
es hűtűnket tudomaniunkat es valla-
sunkat elő zamlallyok.

I. Hizzük hogy az io chelekódetők az
igaz hűtőtt (chiak hogy elő, es nem
meg holt hűt legyen az) bizoniossan
es kefségnekül kővetik, az mint az io
gyümölcschiók zoktak keuetkőzni ha
io az fa,

II. Hizzük tanettyok es vallyok aztis,
hogy

hogy az io chelekódetőket tellyesség-
gel el kóll rekeztetnünk, nem chiak ak-
kor mikor az hűtbül valo meg igazu-
lasfrul vagyon zò, de meg mikor az mi
örök üduősségűnkfrül zollunkis. Mert
az Z. Pal Apostol az io chelekódetőket Rom. 4.
mind az üduősségnek, s. mind az meg
igazulasnak okatul niluan valo igekkel
elrekezteti mikor azt mondgya: Mint az
Dauidis mondgya az ember boldog-
saganak, akkinek Isten aiandekozza az
igassagot chelekódetnelkül. Boldo-
gok kiknek meg bohattatuan vadnak
alnoksagok es kiknek főduó vagyon
bűnők Boldog ferhu kinek nem tulai-
donetotta Isten az bűnt. Masuttis id. Ephes. 2.
gy zoll: Kegyelébül üduózültetek hűt
altal es az nem magatokfrul vagyon, I-
stennek aiandeka, nem az chelekóde-
tőkbül hog valaki ne dichiekódhessek.

Hizzük tanettyok es vallyok, hogy III.
noha minden emberek de kiualtkép-
pen azért azok, kik az zent Lelek által
Vijonnan zűlettetenek es meg Vijult-
nak

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309. is. j. /

nak, közelesek az io chielekódetek,
nek meg zörzefere.

III. Ez ertelem zerent amaz ígekezűke
seg, kőll, kiuantatik) igazan mondat,
tatnak meg mikor az Vjonnann zűlet-
tetőtt emberek rűl vagy onis zo: Mert
azok nem ellenkőznek, az igaz zollas-
nak formaiaual.

V De mind az által az zűksegnek ige,
ien mikor az Vjonnann zűlettettek fe-
lől zolluuk, nem kőll kezerettesnek er-
tetni, hanem amaz adoffag zerent va-
lo engedelmessegnek: mellyet az igaz
hiuek, ammenniből Vjonnann zűlettet-
tek nem kezerettesből, az tőruennek
kezerettefeből hanem zabados es ma-
ga keuen valo lelekből zöröznek meg.
Rom. 7 Holott nem az tőrueni alatt legyenek
& 8. hanem az kegyelem alatt.

VI. Hizzük azért tanettyok es vallyok
hogy mikor mondattatik hoğ az Vjō-
nann zűlettettek zabados es magakeuen
valo lelekből tēznek iot, nem vgy kőll
erteni

erteni, hogy az Vjonnann zűlettetőtt
ember akarattyaban volna helyőztet-
nen vagy iot, vagy gonoszt chielekód-
ni mikor ű neki tēzik, Hogy mind
az által hűtit meg tarchia, ha zinten az
bűnőkben kez akarrua maradis meg.

Ezt mind az által az embernek im- **VII.**
mar meg zabadult lőlkerűl kőllerteni,
mint ezt az dolgot ű maga Christus es
az ű Apostoli magyarázzak, tudni il-
lik, hogy az embernek, meg zabadult
lőlkő iot chielekódgyek, nem az bűn-
teteftől valo felelemből, mint zolga: ha Rom. 8
nem az igazságnak zereteriből, mine-
mü engedelmesseggel zoktak az fiak
lenni.

Ezt kedig az lőlki zabadfagot az **VIII.**
Istennek valasztott fiaiban nem tellies-
nek hanem inkább, sok erőtlenséggel Rom. 7.
megh terheltetnek ismeriők lenni: az Gal. 5.
mint Z. Pal az ű zemelyeben ez dolog
felől panazolkodik.

Azt mind az által az erőtlenséget az **IX.**
VR

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309. is. j. /

VR, nem tulajdonettya az ű ualasztot-
tinak, es ezt az közbe iaro Christusent
chielekőzi mert így vagy on irua: Sem-
mi karhoztattyok ninc immar azok,
nak az kik az Christus Iesusban vad-
nak.

X. Hizzük ennek fölöttő, tanettyok
es vallyok hogy az hűt es az űduőfeg
mi bennünk nem chielekődetek által
tartatik meg, hanem az zent Lelek al-
tal es az hűt által: az io chielekődetek
penig bizonylag annak, hogy az zent
Lelek jelenleg es bennünk lakozzek.

NEGATIVA.

Az fölő igaz tudomannial
ellenköző hamis tudomani.

MEG vettyük azért es karhoztat-
tyok ez követkőzendő monda-
sokat, mikor az tanettatik, ho-
gy az io chielekődetek, zűkfesegnek az
űduőfegre, hogy soha senki, io chie-
kődetnelkül nem űduőzűlt, hogy le-
hetetlen

hetetlen legyen io chielekődetnelkül
űduőzűlni.

Utallyok es karhoztattyok aztis
mikor magyarázas nélkül tanettatik
hogy az io chielekődetek artalmassak
az űduőfegre. Merth ez az Zollasnak
modgya tellyes botrankozással, az kő-
rőztyeni tiztefleges életbe való foglal-
atoskodastis fölfordettya. Mert ez vtol
so űdőkben zinté olliá zűkfeseg hog
az emberek az igaz es kegyes életnek
modgára es az io chielekődetőkre kiz-
tefessenek, es indettassanak, es hog inte-
nek hog zűkfeseg hűtűnknek es lűtűhöz
való halaado voltunknak meg ielēte-
sere az io chielekődetőkben való fog-
lalatoskodas: az mely zűkfeseg az, ho-
gy az io chielekődetek megh igazula-
sunkal őzűő ne egyelettefessenek. Mert
az emberek zinten vgy el veztherik
űduőfegeket, az hűt felől való bator-
sagos gondolkodással, mely hűtöt ha-
missan magokban lenni aletnak, mint
az Phariseusocrul es Papistakrul zokor
tulaidon chielekődetőkben es azok-
nak

II.

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.ig.j./

III

nak érdemeiben való bizakodással. Ennek fölötté nem iouallyok sőt karhozattatnyok azt az értelmetis, mellyel mondatik hogy az Christusban való hit el nem vezethetik, es az Z. Lelek mind az által az emberben lakik ha zinten tudna es akartua vetkőzikis. Es hogy az zentek es az valasztattak az zent lőkör meg tarttyak. ha zinten paraznasagba es egyeb nagy verkekbe esnek es abban meg maradnakis.

V.

AZ TEORVENRUL ES az Euangeliomrul.

Miben allyon az vetekődes.

KERdettetött: Ha az Euangeliom tulaidon chiaik Isten kegelmerül való tanusag legyen e, mely bűneinknek bochi anattyat hirdesse minekünk, auagy

gy legyen az Pœnitentiarul való tanusagis mely az hűtőlenségek vétket fedgye, vgy mint mely nem az törüeni hané chiaik az Euangeliom által feddettettek

AFFIRMATIVA.

Az Isten igeiének formaiauai edgyező tizta tudomani.

Hizzük tanettyok es vallyok, hogy az törüeni es az Euangeliom között való külömbségnek mint valami tündöklő világosságnak nagy zorgalmatossággal meg kőlyön tartatni az aniazenregyhazban: hogy az Istennek igeie, az minth Z, Pal mondgya igazan hasogattathassék.

Hizzók tanettyok es vallyok aztis hogy az törüeni tulaidonkeppen Isten tül ki ielentetött tudomani legien, mely arra tanetsen, mi legien, igaz es Isten

Fü

előtt

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309. is. j. /

előtt kedves dolog: mely megis fed-
gyen minden bűnöket, es mindeneket
valamellyek Isten akarattyaual ellen,
köznek.

III. Annakokaert valami vagyon az Z.
írasban az mi az bűnöket feddi, azt
bizonyosan az törüenihöz tartozo,
nak itellyök lenni.

III. Az Euangeliomot kedig tulaidon-
keppen oly tudomannak tarttyok,
mely azt tanechia mit köllön hinni
embernek, ki Isten törüenyet be nem
töltöttö, es azert az által karhozratik:
tudni illik hogy ü neki hinni köll. ho-
gy az Iesus Christus minden bűneit el-
töltöttö, es azokert eleget tört, es az
bűnöknek bochianattyat az igazsagot
es az örök életet, annak az bűnösnek
minden közbe ióuó érdeme nélkül
meg nierte.

V. Es mierth hogy az Euangeliomnak
igeie nem mindenkor egienlő ertelelem
zerent

zerent vetetik az irasban, melbül vött
eredetötis amaz veteködes: Hizzük
tanettyok es vallyok, hogy igazan
mondathatik az Euangeliom az Pœ-
nitentiarul es az bűnöknek meg bochi-
attafaryl valo tanusagnak: ha az Euan-
geliomnak igeie az Christusnak tellyes
tudomanniarul vetetik, mellyet ü, az ü
tanettasaban mint az Apostolokis val-
lott. Merth az Euangeliomnak igeie ^{Mar. I.}
uel ilyen ertelemmel eltenek az Apo- ^{Ato. 20}
stolok es az Euangelistak.

VI. Mikor kedig az törüeni es az Euan-
geliom, az Moises vgy mint törüennek
tanettoia es az Christus Euangeliom-
nak tanettoia ozuó vettetnek: Hiz-
zük tanettyok es vallyok hogy az E-
uangeliom nem Pœnitentiana: tanet-
tasa, ki az bűnöket feddi, hanem hogy
tulaidonkeppen semmi egyeb ne legy-
en, hanem neminemü örüendetes ize-
net es vigasztalással tellyes tanettas, né
feddö auagy röttentö: vgy mint mely
az lolki ismereteket az törüennek röt-
tenteli

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.18.j./

előtt kedves dolog: mely megis fed-
gyen minden bűnöket, es mindeneket
valamellyek Isten akarattyaual ellen-
köznek.

III. Annakokaert valami vagy az Z.
írasban az mi az bűnöket feddi, azt
bizonyosan az törüenihöz tartozo,
nak itellyök lenni.

III. Az Euangeliomot kedig tulaidon-
keppen oly tudomannak tarttyok,
mely azt tanechia mit kőlyön hinni
embernek, ki Isten törüenyet be nem
tőltőttő, es azért az által karhoztatik:
tudni illik hogy ű neki hinni kőll. ho-
gy az Iesus Christus minden bűneit el
tőrlőttő, es azokert eleget tőtt, es az
bűnöknek bochianattyat az igazságot
es az örök életet, annak az bűnőnek
minden közbe iőuő érdeme nélkül
megnierte.

V. Es mierzth hogy az Euangeliomnak
igeie nem mindenkor egienlő ertelem
zerent

zerent vetetik az irasban, melbűl vőtt
eredetőis amaz vetekődes: Hizzük
tanettyok es vallyok, hogy igazan
mondathatik az Euangeliom az Pœ-
nitentiarul es az bűnöknek meg bochi
attafaryl valo tanusagnak: ha az Euan-
geliomnak igeie az Christusnak tellyes
tudomanniarul vetetik, mellyet ű, az ű
tanettasaban mint az Apostolokis val-
lott. Merth az Euangeliomnak igeie ^{Mar. I.}
uel ilyen ertelemmel eltenek az Apo- ^{Acto. 20}
stolok es az Euangelistak.

Mikor kedig az törüeni es az Euan- **VI.**
geliom, az Moises vgy mint törüennek
tanettoia es az Christus Euangeliom-
nak tanettoia ozuő vetetnek: Hiz-
zük tanettyok es vallyok hogy az E-
uangeliom nem Pœnitentianak tanet-
tasa, ki az bűnöket feddi, hanem hogy
tulaidonkeppen semmi egyeb ne legy-
en, hanem neminem ű őruendetes ize-
net es vigasztalással tellyes tanettas, né
feddő auagy rőttenő: vgy mint mely
az lolki ismereteket az törüennek rőt-
tenteli

tentési ellen vigasztallja, es Paranchiol
lya hogy chiak Christusra vezzenek a-
zok, es Istennek kegyelmerül es io aka-
rattyarul, (mellyel az Christusert min-
ket elő vezen) valo kedues tanetassal
vigasztallja.

VII.

Az mi kedig az bűnnek meg ielen-
teset illeti így vagy az dolog effől.
Az Moisesnek amaz fődele minden
embereknek zemeire vonyattatott, va-
lamig chiak az törüennek tanetassal
hallyok semmit penig Christus felől
nem hallonak. Es azért bűnőket iga-
zan nem ismerik, hanem auagy kepmu-
tatokká leznek, kik tulaidon igazságok-
ban valo bizakodásokkal keuelködnek
minemük regenten az Phariseusok
voltak: auagy bűnőkben kersegbe es-
nek mint amaz arulo Iudas. Ez az oka
hogy Christus az törüennek lölki er-
telem zerent valo magiarazassal föl vót
tő. (Mert így jelentetikis megh Isten-
nek menniekbül valo haragya minden
bűnőfők ellen) hogy az törüennek i-
gaz

gaz értelmere iutuan megh tessék mely
nagy legyen az á harag. Így az törüen-
re igaztatott bűnőfőkis igazan meg
ismerik bűnőket. A minemü bűnők-
nek ismeretit chiak Moises ü benne
meg nem zótózhettó volna.

VIII.

Noha azért az Christus kin zenue-
deserül es halalarul valo tanettas tel-
lyes kemenességgel es rőttenetességgel,
mel Istennek az bűnők ellen valo ha-
ragyat meg ielenti, melbül az emberek
az Istennek törüenychöz mint ha ke-
zelb vitetnek minekvanna az á Moi-
ses fődele el vetetött: hogy iobbau
meg ismerick, mely nagy dolgokat ki-
uannyon mi tülünk Isten, az ü törü-
nyeben. kik közzül mind az által mi
semmit be nem tölthetünk vgy annira
hogy minden mi igazságunkat nekünk
chiak az Christusban köllesek keres-
nünk. Mind az által valamig az Chri-
stus kin zenuedese es halala Istennek
haragyat előnkbe adgya: Mind addig
bizoni, tulaidonkeppen nem Euange-
liom

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.16.j./

liom tanetassa, az hanem az törüennek
es az Moisesnek tudománya, es Chri-
stusnak mint edgy idegen munkaja, a
meltül járul oztan az ü tulajdon tizti-
re, mely az Istennek kegyelme felől va-
lo hirdetés. vigasztalás es meg eleztes.
Ezek tulajdonfagy az Euangelium hir-
detésenek,

NEGATIVA.

Az ellenköző es hamis tudom-
manni meg vetetik.

MEG vettyők azért vgy mint ha-
mis es vezedelmes értelmet mi-
kor az mondatik, hogy az Euan-
gelium tulajdonkeppen Pœnitentia-
nak tanetassa, mely az bünt feddi. va-
dollya es karhoztattya es hogy ne le-
gyen chiak Isten kegyelmerül valo ta-
nertás: Merth illyenkeppen az Euan-
gelium ismeg törüennie változtatik,
Christus érdeme es az zent iras megh
homalyosittatnak: az kegyes elmek,
nek

nek, igaz es alhatatos vigasztalások el-
vetetik, es az Papistas teuölgeseknek,
es hamis Isteni tizteletőknek ablak nit-
tatik,

VI.

AZ TEORVENNEK HAR- madik Haznarul.

Miben allyon az veteködes.

NILuan vagyon hogy az I-
stennek törüenie három o-
kert auagy hazonert adat-
tatott az embereknek. Először
hogy az külső tiztelességes élet
meg tartassék. es az vad aKaratos
emberek mint edgy zavarokkal
meg tartoztassanak.

Masodzor hogy az törüeni
altal az emberek az bűnök meg
ismeriek. Harmadzor hogy az

F 5 Vjone

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.ig.j./

nan zűlettetött embereknek, kik
höz mind az által meg sok testi
gyarlosag ragadott, legyen va-
lami bizonyos regulaik, mely
zerent egez életöket rendellyek
es rendelhessek.

Tamadott annak okaert vala-
mi keues tanettok közzöt vete-
ködés az törüennek harmadik o-
karul auagy haznarul: tudniillik
ha kőlle az törüent az Vñoñan
zűlettetteknek is magyarázni es
ha kőlle űket is ennek meg tartas-
sara kezertteni auagy nem. Ne-
mellyek mondtak hogy űket is
kőll kezertteni, nemellyek ezt
tagadtak.

AFFIRMATIVA.

Ez vetekődes felől valo kegyes
es tizta tudomani.

Hiz-

I.
Hizzúk tanettyok es vallyok ho-
gy noha az Christusban igazan
hiuók es Istenhöz tizta zűbül
megtertek, az törüennek atkarules ke-
zerettesetül az Christus által meg za-
badattattanak: mind az által ninchie-
nek azok tellyességgel törüeni nélkül,
vgymint kiker az Istennek fia vgyan
azon okaert váltott meg hogy az Isten ^{Pfal. 1.} Es
nek törüeni erűleiel es nappal elmel, 119.
kődgyenek, es annak megh tartasaban
zűntelen gyakorlyak magokat. Merth
az mi első zűleinkis meg az eset előtt
sem eltek tellyességgel törüeni nélkül:
mely bizoni akkor az ű zűbőkbe be-
volt irattatuan mert Isten űket az ű ^{Gen. 2. 3.}
zömeliere teremptette vala.

II.
Hizzúk tanettyok es vallyok, hogy
az törüennek Prædikallafat nem chiak
azoknal, kiknek Christusban valo hű-
tők ninch, Pœnitentiat sem tartnak, ha-
né azoknalis, kik Christusba igazan hiz-
nek Istenhöz igazan meg tertek, Vñon-
nan zűlettettek, es az hűt által meg i-
gazultak, zorgalmatosan kőll giakor-
lani. Mert

III. Merth noha Vjonnán zűlettettek
es lőkőkben meg Vjultanak mind az
altal az, az Vjonnán zűletes es megh
Vjulas ez életben nem mindenestül
foguan tellyes hanem chiak el kezdet-
Gal. 5. terött. Es azok az hiuek zűnetlen vi-
tezkődnek az testel, az az, az romlott
termezettel, mely mi bennünk mind
Rom. 7. halalig meg vagyon. Es az ő Adamert
ki megh mostis az embernek ertelme-
ben akarattyaban es minden ű erreie-
ben Vagyon, zűkseg hogy embernek
az Istennek törüenie, mindenkor előt-
Rom. 12. tő tündőklik, hogy valamit az Isteni
1. Cor. 9. tizteletben ne valazzon. Sőt meg aze-
tis zűkseg az Vjonnán zűlettettek-
nel az törüeni hogy az ő Adam, zoka-
Rom. 6. sa zerent ne chielekődgyek. hanem in-
kabb, akarattyá ellenis nem chak az
Gal. 6. törüennek intesüel es fenegetesüel, de
Psal. 119. meg az büntetésekkelis es verelegekke
Heb. 13. lis meg tartoztattassék hog az leleknek
engedgyen, es magát annak rabsagaba
adgya.

III. Immar az mi a törüeni chielekődeti
es az

es az leleknek gyümölcsiei közétt va-
lo külömbseget illeti, Hizzük tanetty-
ok es vallyok hogy azok az chielekő-
detek mellyek az törüennek előnkbe
adafa zerent leznek annibul hiuattat-
nak törüen chielekődetinek, az menni-
bül azok, kezerettetuen, Isten haragya-
nak es az büntetésnek fenegeteseüel
leznek embertül.

V.
Az leleknek gyümölcsiei kedig a-
zok az chielekődetek kiker az hiuek-
ben lakozo Istennek lőkő az Vjonnán
zűlettetött ember által chielekőzik:
es az mellyek az hiuek által leuelnek a
mennibül azok Vjonnán zűlettettek:
oly igen magok keuen es zabadon,
mint ha soha semmi paranchiolatott
nem vöttek volna, semmi feneget né
hallottak volna, es semmi fűzetest nem
varnanak. Es így az Istennek fiai tör-
üeni zerent elnek, es az törüennek re-
gulaia zerent rendelik életüket: ez e-
lesnek modgyat Zent Pal az ű irasiban
Christus törüeniének, es elmenk tör-
üenie

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.1g.j./

uenienek zokta hini. Azonközbe
Rom. 7. mind az által nincsienek az törüeni a-
& 8. latt, hanem az kegyelem alatt.

VI. Ilyenkeppen vgyan azon edgy tör-
ueni semmi nem egiebb hanem Istennec
allando akarattya akar Poenitentia tar-
toknak sakar nem tartoknak, akar Vj-
onnan zülettetteknek sakar nem Vj-
onnan zülettetteknek hirdettefiek,
Az külömbfeg kedig az engedelmeffe-
gre nezuen chiak az emberekben vagy
on: kik közzül nemely Vjonnannem
zülettettek az törüenihez valo nemi-
nemü engedelmeffeggel mely az tör-
uentül kiuantatik lenelnek: de kezert-
tetuen es vgyan akarattyok ellen chie-
lekőzik azt, az minemü kezertesből
valo engedelmeffeg az Vjonnann zület-
tektul is mig meg testiek zokott lenni,
Az Christusban hieuók penig á menni-
ből Vjonnann zülettettek, kezertes-
nelkül, zabados es magok keuen valo
lelekből, oly engedelmet teznek, az mi
nemüit akar mely kemeni fenegeteiseis
az törüeinnek belőlők ki nem vehetör
NEGA,

NEGATIVA.

Az hamis tudomannak mely
az elsővel ellenkőzik meg vetese.

MEG vettyők annakokaert es kar-
hoztattyók, mint vezedelmes
es hamis értelmet, miért hogy az
körözttieni tisztelleges elettel es az i-
gaz kegyeffeggel ellenkőzik: mikor az
tanattatik, hogy az Isten törüeniének,
(vgy az mint oda föl meg mondatta-
rott) nem köllefiek az Isten felőknek,
es az igaz hiueknek magyaráztatni, ha-
nem chiak az Istentelenőknek, es chiak
azokat köll azzal kezerteseni.

VII.

AZ VR VACHORA IARVL.

Nőha az Cinglianus taneto-
tok, nem azok közzül nalok, kik
az Augustana Confessiot mago-
kenak

Régi nyomtatványok, püspöki könyvtár, Kassa:
/309.18.j./

kenak ismerik es vallyak : vgy
mint kik akkor mikor az a Con-
fessio az Chiazarnak be adatta-
tott tulok el allottanak mind az
altal miert hogy most alnokul
azoknak seregebe zunk mago-
kat, es annak az kegyes Con-
fessionak fodele alatt az u teud-
geseket zellel hintegetni igyek-
zik, errul az vetekodesfulis tanet
tandonak iteltok az Isten ania-
zentegyhazat.

Miben allyon az vetekodes ez
Articulustok felol mi koztunk es
az Sacramentariusok kozott.

KERdetik: Ha az zent Vaa-
chioraban az mi VrunK Ie-
sus Christusnak igaz teste
es igaz vere, bizonyial es allat-
tya zerent ielen vagyone? az
Kenier-

Kenierrel es borral ozogattatik es ve-
tetik es mind azoktul kike ez Sacramen-
tommal elnek, akar meltok fark mel-
tatlanok akar iok, fark gonozok, akar
hiuek fark hutotlenek legienek azok:
mind az altal idgy hogy az hiuek az Vr
Vachioraiabul vigasztalt es eletet ve-
gyenek az hutotlenek penig azt itele-
tekre vegyek. Az Cinglianusok ezt
az Christus testenek es verenek az Z.
Vachioraban valo ielenletet tagadgy-
ak mi peniglen vallyok azt,

Es vetekodesnek tokelleres megh-
magyarazasahoz tudnunk koll legelo-
zor hogy ket neme vagy on az Sacra-
mentariusoknak. Merth nemely Sacra-
mentariusok igengorombak: Ezek ho-
mali nelkul valo igekkel niluan vally-
ak azt mit ziuokben ertnek, tudni illik
hogy az Vr Vachioraiaban chiak kenier
es Bor legyen ielen, chiak azok oz-
togattassanak es zial vetessenek ett.
Vadnak nemely alnok rauaz es minde-
leknel artaimasb Sacramentariusok is.

G

Ezek

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.ig.j./

Ezek az VR Vachioraiának dolgarul
zolan rezebül nagy ekeffen az mi za-
nainkal elnek, es tetterik hogy úkis hi-
zik az Christus igaz allat zerent valo
testenek es verenek bizonyos ielen le-
ret ez zent Vachioraban de mind az al-
tal lelek zerent valo ielen letenek es e-
relenek mondgyak azt lenni mely hit
altal leuel. Ez vtolsó Sacramentariu-
sok, ez ekes zók alatt vgyan azongo-
romba veleködest fódözgetik, es tart-
tyak, kiben ez első vadnak: tudni il-
lik hogy Kenyernel es Bornal egyeb
semmi az Vr Vachioraiaban ielen ne
legyen, auagy semmi több zaiat ne ve-
ressék.

Merth ez az ige (lelek zerent) sem
mit egyebet az ü ertelmek zerent nem
iegyez, hanem chiak az Christusnak löl-
ket, kit hiznek ielen lenni: auagy ez i-
ge alatt ertik az tauul leuó Christusnak
eteiet es erdemet. Az Christusnak te-
stet kedig semmikeppen nem hizik, az
földön ielen lenni, hanem illyen erte-
lemben vadnak, hogy chiak ott fón az
fölső

fölső egben tartatik az: Es azt mond-
gyak hogy szükseg minekünk zübeli
gondolatinkal föl emelkednünk es
ott köll az Christus testet es veret ke-
relnünk es semmikeppen nem ez földön
az Z. Vachiorának keniereuel es bora-
ual.

AFFIRMATIVA.

Az Vr Vachioraiarul valo tis-
zta tudomannak vallasa az Sa-
cramentariusok ellen.

HIZZÜK tanettyok es vallyok ho-
gy az Vr Vachioraiaban az Chri-
stusnak teste es vere bizonnial es
allattya zerent ielen vagon es hogy az
kenierrel es az borral valoban osztogat-
tatik es vettetik.

II.
Hizzük tanettyok es vallyok hogy
az Christus testamétomanak igeit nem
köll külömben ertenünk hanem az
mint az igeek bötü zerent zolnak. Nem
abban az ertelemben hogy az kenier

Gz az ta

az tanul leuó Christus testet, es az bor
az tanul leuó Christus veret iegiörző
hanem inkább, hogy az Sacramentom
zerent való edgyesülesert az Vr Vachi-
oraia bizonnial Christus teste es vere
legyen.

III. Az mi penig az megzentőlest ille-
ti hizzük tanettyok es vallyok, hogy
sem emberi chielekődet, sem az edgya
hazi zolganak zollasa az Christus te-
stnek es verének az veg Vachioraban
való iden letenek nem oka: hanem
hogy chiak az mi Vrunk Iesus Christus
mindenhato ereienek köll azt tulai-
donettani.

III. Ezenközbe mind az által egyenlő
akarattal hizzük tanettyok es vallyok,
hogy az Vr Vachioraiaual való ele-
sünkben az Christus zörzefinek igeit
semmikeppen el nem köll hadni hané
mindenek hallatara el köll mondani.
Merth hogy az Apostolok is idgy elte-
nek legyen az Vr Vachioraiaual, megh

.Cor. teczik es köuerközendő Z. Pal igei-
bül

bül. Az aldasnak Pohara kit megh al-
dunk nem az Christus verének rezel-
teteleie? Az penig az aldas kit Z. Pal
emlett akkor leuel mikor az Vachiora
zörzefniek igei, mindenek hallattara
elő zamlattatnak.

Fundamentomink kediglenkikhöz V
ez dologban ramazkodunk az Sacra-
mentariafok ellen imezek: mellyeket
Luther Marton Doctoris ez Vr Vachi-
oraia felől való nagibbik vallasaba be
irt.

Első fundamentom ez a mi kő-
rözttyenih... neknek agazattya tudni
illik az Iesus Christus igaz allatt ester-
mezet zerent való tellyes Isten es em-
ber az zemelynek edgy voltaban el-
valhatatlan es el ozolhatatlan.

Masodik: Hogy az Istennek iobia
mindenütt vagyon: Erte penig Chri-
stus emberi természeti zerent bizon-
nial es valoba ültetett őrt: es azért ie-
len Vrakodik, az ő kezeben es labai a-
latt tart az mint az iras zoll mindene-

G 3

ket,

ket, melyek az meniben es az földön
vadnak. Erre az Istennek iobiara senki
mas meg Angyal sem helhőztetöt hané
chiak maga az zűz Marianak fia: Eb-
bül azokatis melyeket mondank meg
chielekódheti.

Harmadik: Hogy az Istennek igcie
nem hamis sem hazug.

Negyedik hogy Isten sok modo-
kat tud es tartis hatalmaban, melyek
zerent lehet valahol, s nem ketelezte-
tött chiak amaz edgyre kit az Philo-
sophusok hel zerent valonak zoktak
neuezni.

Hizzük tanettyok es vallyok ho-
gy az Christusnak teste es vere nem
chiak selek zerent hűt által de meg test
zerent is vetetik az kenyerral es az bor-
ral, mind az által nem az Capernaum-
belyek ertelme zerent, hanem terme-
zet fölött valo menniei modon az Sa-
cramentom zerent valo edgyesűlesnek
modgya zerent. Merth az Christus i-
gey nűlan bizonittyak ezt melyek-
ben Paranchiolli, venni, enni, es innia,
es ez

es ezhog az Apostoloktul meg lótt leg-
en az iras bizonettya monduan: Es it-
tanak abbul mindnűian. Zent Palis Mar. 14.
azt mondgya: Az Kenyer kit meg ze- 1. Cor.
gűnk Christus testenek rezeltetese, az 10.
az, a ki ezt az Kenyeret ezi Christus te-
ste ezi az, Vgyanezent nagy edgyesű-
gelaz Aniazenteghaznak regy fő tanet-
tois vgy mint Aramizaiu, Z. Ianos, Cy-
prianus, az első Leo, Z. Gergeli, Zent
Ambrus, Z. Agofton vallyak.

Hizzók tanettyok es vallyok, ho-
gy nem chiak azok az kik igazan biz-
nek az Cbristusban, es az Vr Vachio-
raiahoz melto kezűleettel iarulnak, de
meg az megtatlanok, es az hűtetlőnekis
az Ghristusnak igaz testet es veret ve-
zik: vgy mind az által hogy sem vi-
gztalast sem eletet abbul nem nűernek
hanem inkább az á vetelű nekiek i-
teletőkre es kathozattyokra haranlik,
ha Pcnitentiat nem tartnak es valo-
ban meg nem ternek.

VII.

C 4

Merth

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.16.1./

Merth noha az megtalánok es az
hűtlenek az Christust vgy mint meg
valtor magoktul el tazattyak: mind az
altal vgyan azon Christust, vgy mint
kemeni itelöt megh akarattyok ellenis
magokhoz bochiatni kezerettetnek:
Az Christus penig zinten oly igen ie-
len leuen zörzi meg az iteletet az Pœ-
nitentia nem tarto vendegiben ez lako-
dalomnak, a melly igen ielen leuen zö-
röz vigasztalast az igaz hűeknek es mel-
tan kezülteknek ziuókben.

VIII. Hizzük tanettyok es vallyok hogy
lakodalom megtalán vendegynek chi-
ak edgy neme legyen, ezek penig egy-
edül chiak azok akkik nem igazan híz-
nek az Christusban. Ezek felől vagy-
on meg írva: akki nem hízen immar
Ioan. 3. meg iteltetött. Szaz az itelet az Z. Va-
1. Cor. 11 chiorának megtalán vetelenel öreg-
bettezik es nehezettetik.

IX. Hizzük tanettyok es vallyok hogy
senki azok között akkik igazan híz-
nek

nek az Christusban az Vrnak Z Vachi-
oraiat iteletire nem vezi akar mely gón-
ge hűti legyenis. Merth az Vrnak Va-
chioraia kiált keppen azokert zöröz-
tetött az kik az hűben erőtlének de a-
zert Pœnitentiat tartnak, hogy abbul
igaz vigasztalast, es az ügönge hűtök-
nek erőfettelet vegyek.

Hizzük tanettyok es vallyok, ho- **X**
gy ez menniei lakodalom vendegynek
tellyes megtalagok, al chiak az Christus
zentseges engedelmeben, es fogyatko-
zas nélkül való erdemeben. Azt pe-
nig igaz hűttel magunkhoz kapchol-
lyok, es ez erdemnek magunkhoz való
kapchiolasarul az zentseg által bizoni-
osztatunk es ziuánkben erőfette-
tünk. Az Vr Vachioraia vetelenek mel-
talagat penig az mi iozagos chielekő-
detünkbul, auagy belő es külfő ma-
gunk kezettefebul függeni, semmi kep-
pen nem itellyük.

NEGATIVA.

G 5

Az

Az ellenközö es az Sacramen-
tariusok karhoztatott tudomá-
nianak meg vetele.

MEG vettyük es egyenlő a-
karattaz karhoztattyok mind a-
zokat az hamis Articulusokat ki-
ket maid elő zamlalunk vgy mint kik
az elő zamlalt kegyes tudománnyal. az
hűtnek edgyügyűsegeuel, es az Vr Va-
chioraia felől valo tizta vallással ellen-
köznek.

I. Megh vettyők es karhoztattyok az
Papistak veleködese zerent valo el val-
tozast: tudni illik mikor az Papistak
azt tanettyak hogy az Zent Vachiora-
ban valo Kenyernek es Bornak terme-
zet zerent valo allattya el vez, es sem-
miue lezen, es azok az elterő allatok v-
gy változnak Christus testeue hogy az
külső kepnel auagy abrazatnal egyeb
bennnek meg nem marad.

II. Megh vettyők es karhoztattyok
az

az Papistas misenek aldozattyat mely
az eleuenekert es holtakert aldoztatik,

Meg vettyők es karhoztattyok eze-
ket az teuölgeseketis.

Hogy az koffegnek chiak edgik re- III.
ze adatik az Zentsegnek mikor tudni
illik az Christus testamentomanak nil-
uan valo igey ellen, az pohartul megh-
tillatnak es idgy az Christus veretül
meg foztatnak.

Hogy az Iesus Christus Testamento- IIII.
manak igeit nem köll edgyügyűkep-
pen erteni, es hűttel venni vgy az mint
meg irattattanak, mert homaliossák a-
zok szert azoknak igaz ertelmet az i-
rasnak mas helyben köll keretni.

Hogy az Christushnak teste az zent V.
Vachioraban teste zerent az Kenyerrel
edgyetemben nem vetettetik, hanem
chiak Kenyer es Bor vetetik zaiál az
Christushnak teste peng chiak lelek ze-
rent hűttel vetetik. Hogy

- VI. Hogy az Kenier es az Bor az Vr Vachioraiaban chiak oly iel legyen melyet az köröztyenek edgyas között meg ismerternek.
- VII. Hogy az Kenier es az Bor, az nagy mezzileuó Christus testenek es verének chiak kepe, hasonlatossaga auagy példazattya legyen,
- VIII. Hogy az Kenier es az Bor chiak ielül emléközertünk megh maradafanak okaert rendeltettek, melyek póchiet es zalag gyanant valok legyenek, melyekkel meg bizoniodgyek az, minekünk, hogy az hűt mikor menniekbeföl megyen es vitetik ott oly bizoniossan rezefül az Christus testeben es verében, az mely bizonniai mi az Z. Vachioraban az Kenieret ezzük es az Bort izzük.
- IX. Hogy az mi hűtünk üduösségünk felől az Vr Vachioraiaban meg erősfodik es bizoniosodik, chiak az külfőiegyek

gyekel az kenyertel es az borral, semmi keppen penig nem az ielen valo Christus testeuel es vereuel.

Hogy az veg Vachioraban az Christus tauul leuó testenek es verének, chialak ereie, chielekődeti, es erdeme ozrogattatik.

Hogy az Christus teste vgy reketet legyen az egbe, hogy semmikeppen edgyezerfmind vgyan azon időben minden heleken az földön nem lehet, ahol az Vr Vachioraia zolgaltatik.

Hogy Christus az ü testenek es verének allat zerent valo ielen letet sem igerherte sem adhatta, merth azt az ü föl vött emberi természetinek tulajdonfaga semmikeppen nem zenuedi.

Hogy Isten tellyes ü mindenhatófagaual (rótenetes mondas es hallas) azt nem chielekődheti hogy az Christus teste vgyan azon időben edgy helynel több helyen lehessen.

Hogy nem az Christus Testamentoma-

X.

XI.

XII.

XIII.

XIII.

romanak mindenható igeie oka az
Christus testének es verének az veg
Vachioraban való ielen letének hanem
az hűt.

XV. Hogy az hiunek az Christus tes-
tet es veret nem az veg Vachioranak
Kenzereben es Boraban kőlyen keres-
ni hanem zeme ket az egbe kőll föl e-
melni es onnet kőll kerni az Christus
testet.

XVI. Hogy az hűtőtlen es Pœnitentia
nem tarto kőroztyenek az VrVachio-
raiban az Christusnak nem bizonyos
testet es veret vezik, hanem chiak Ke-
nyeret es Bort.

XVII. Hogy az mennyei lakodalom ven-
degynék melfolaga nem chiak tulaj-
don az Christusban való hűtből de
meg az külfő emberi kezűletből is fű-
gyn.

XVIII. Hogy megh azokis akkik igazan
hiznek az Christusban es abban megh
maradnak ez zentseget iteletőkre ve-
hetik azért hogy külfő magok vifele-
seben, meg fogyatkozás vagyon ben-
nek.
Hogy

Hogy az Kenyernek es Bornak, kől-
fő lathato allattyat az zentsegeben i-
madni kőlyön.

Ezek kiutál, Isten igaz iteletire ha-
gyunk, minden gondos, meg fertő, chi-
us, es karomlo kerdeseket, mellyek tiz-
tessegeffen kegyessen es nagy botran-
kozás nélkül elő nem zamlaltathat-
nak: egyeb zokatis, mikor ez zentse-
gnek természet főlött való menniei tit-
karul, parasztul, testi mod zerent es az
Capernaitaknak modgyok zerent, vgy-
an vlatatossan karomkoduan zolnak
az Sacramentariusok az anyazentegy-
haznak nagy botrankozasauál.

Tellyességgel meg vettyők es kar-
hoztattyok az Christus testének az
Capernaumbelyek veleködese zerent
való eteletis, mellyet nekünk az Sacra-
mentariusok az ünön földi ismeretől
bizonság tetele ellen, enni sok tudo-
maniterelünk vtan tulaidonetnak, ho-
gy az mi tudomaniunkat halgatoio-
kal meg gyűlöltessék, mint ha azt tanet,
tannak

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.ig.j./

tanak hogy az Christus teste fogak-
kal zaggattatik, es mint egyeb etel az
testben meg emezterik. Mert hizzük
es vallyok mi, az Christus Testamen-
tomanak igei zerent, az Christus teste,
nek, bizonyos de azért természetet föl-
lyúl hallado modon valo vetelet, az
mint az Christus verének, bizonyos de
az természetöt folyúl hallado modon
valo italtatis tanctyok. Ezeket penig
emberi erzenfeggel auagy okossag-
gal senki meg nem foghattya. Minck
okaert ez dologban, minth az hűtnek
egyeb aguibais az mi értelmünket az
Christus engedelmere fogua köll tar-
tanunk, mert ez a titok chiak az Isten
igeie által nyilatkoztatik ki es chiak hűt-
tel fogattatik meg.

VIII.
AZ CHRISTVS SZEME-
LYERV L.

AZ Vr Vachioraiarul valo
felső

felső vetekődesbül az Augustana con-
fessioban valo igaz tanctok között es
az Caluinistak között kik mas nemi-
nemű tanctokatis föl indertottanak
es meg haboretottanak vizha vonyas
tamadott az Christus zömelyerül, az
Christusban valo ket természetül es
azoknak tulajdonfagyirül.

Ez Articulusul valo vetekődes mi-
ben allyon.

Ez vizha voniasnak kiakkeppen
valo kerdesé ez volt Ha vagyone az
Christus zemelyeben valo Isteni es em-
beri természet között, az zemely ze-
rent valo edgyesülesert, valo sagos, az
az, bizonyos es letel zerent valo nemi-
nemű közösüles, mellyel edgik terme-
zet közöllyő az ő tulajdonfagit az ma-
sikkal, Es kerdettet ezis, Mennire teri-
edgyen ki, az a letel zerent valo közö-
süles.

Az Sacramentariusok azt tartot-
tak hogy az Christusban valo Isteni es

H emberi

emberi természet vgy edgyesült hogy
edgyk sem közlöl az másiknak semmit
lehel zerent abban az ki az ő tulajdon-
saga, hanem chiak az puzta neuezetet
közlik : Az edgyesülés (vgymond-
nak űk) chiak az neuezeteket tezi
közönsegeffekke tudni illik hogy az I-
sten embernek mondassék faz emberis
Istennek de mind az által vgy hogy az
Istennek az emberi természettel semmi
közti ne legyen, es vizontak az emberi
természetnek is az Istenfeggel az mi az
ő dúchóséget es tulajdonfagit illeti le-
hel zerent, az az, valobanies bizonyos-
san semmi közti ne legyen. Ezzel az
tudomannial ellenkőző értelemben
volt D. Luther es nekik vele tartottak
es tarttiakis az Sacramentariusok ellen

AFFIRMATIVA.

AZ Aniazentegyhaznak az
Christus zömeli felől valo tiz-
ta tudomannia.

Ennek

Ennek az vetekődesnek meg magy-
arazasara es az mi kőrozettyen hűtünk
egyenlő értelme zerent valo elvegeze-
sere, az mi hűtünkűl tudomaniunk-
rul es kegyes vallasunkrul niluan valo
vallast ilyen értelemmel teztünk.

HIZZÜK tanettyok es valliok, ho-
gy az Christusban valo Isteni es
emberi természet zömeli zerent
edgyesült, vgy annyra hogy nem két
Christus legyen, kiknek edgyke Isten-
nek masika embernek fia volna hanem Luc. 1.
hogy vgyan azon edgy legyen mind az Rom. 9.
Istennek, mind ez embernek fia.

HIZZÜK tanettyok es vallyok hogy
az Christusban valo Isteni es emberi
természetek, nem egyetettek edgy allat-
ta, sem edgyk az másikka nem valto-
zott: hanem mindenik természet meg
tarttya az ő allatt zerent valo tulajdon-
fagit, vgy mint mellyek mas terme-
zetnek tulajdonfaghiua nem lehet-
nek.

H2

Az

III. Az Isteni természetnek tulajdon-
ságai ezek hogy mindenható, öröktől
fogva való, veghetetlen. és az ő ter-
metének és természet zerent való al-
littyanak tulajdonfagybul, maga ereje
zerent mindenütt jelenlévő, és min-
den tudó legyen, &c. Ezek mind nem
tulajdonfagy az emberi természetnek
nemis lesznek soha azokka.

III. Az emberi természetnek pedig tu-
lajdonfagy imezek, hogy testi terem-
p, tett állat legyen, testből és verből al-
lon vég zerent való és határos legyen,
zenvedgyen, meg hallyon föl menny-
en, le zallyon. edgyk helyről másikra
mozdullyon ehezze zomiuhozzek,
fázek, meleggel gyötrettessek és az
mellyek ezekhez hasonlok. Ezek nem
tulajdonfagy az Isteni természetnek ne-
mis lesznek soha azokka.

V. Holott pedig az Isteni és az emberi
természet zemely zerent az az, edgy ma-
gán álló zemelynek tetelere legyenek
edgye-

edgyesülven, hizzük tanettryok és val-
lyok, hogy az, a zemely zerent való ed-
gyesülés nem oly özüő zörköztetes,
auagy özüő köröztetes kirenezue ed-
gyk természetnek az másikkal ne legy-
en semmi közű, a zemely zerent való
edgyesülésert, minemű özüő körö-
ztes zokott lenni mikor két dezka
özüő eniueztetik, ahol edgyk az másik-
nak semmit nem ad, sem semmit nem
vezet edgyk az másiktul. Sőt inkább az
zemely zerent való edgyesülésben, na-
gy közösülésert vallunk, mely vagyon I-
sten között és az föl vött ember között
bizonyossan. Ebből az zemely zerent
való edgyesülésből és abbul követke-
ző közösülésből zarmazik mind az
valami emberi dolog Isten felől, és va-
lami Isteni dolog az ember Christus
felől mondatik, és vallattatik. Ezt az
termeszeteknek edgyesülésert, az Ania-
zenteg haznak regy tanettryoi az tüz es
vasnak hasonlatossággal, az testnek
és leleknek edgyesülésével magyaráz-
tak meg.

H; Ebből

VI. Ebből hizzük tanettyok es vallyok aztis, hogy az Isten, ember, es az ember, Isten legyen, mely semmikeppen így nem volna, ha az Isteni es emberi természetnek vgyan tellyefleggel semmi letel zerent valo bizonyos közösülete nem volna. Mert az ember, az Maria nak Fia, hogy mondathatnek igazan Istennek, auagy az magasságbeli Isten fiának, ha az ő emberi természeti az Istenfeggel zemely zerent nem edgyesült volna, es letel zerent az az bizonyos, ossan es valoban vele az putra nevezetnek kiutuló semmi kőzi nem volna.

VII. Ennekokaert hizzük tanettyok es vallyok hogy az zűz Maria nem chiak embert ki vgyan semmi egyeb ember, nel nem lőtt volna, hanem bizonyosan Istennek Fiat fogta mehebe es zűlőis, melbül igazan mondatik Isten anyának, sugyan azis kedig.

VII. Tonabba vgyan megis ebből, hizzük tanettyok es vallyok, hogy nem chiak

chiak az ember kiben embernel semmi nagyub nem lőtt volna, zenuedet erettünk, nem chiak az holt meg, el temettetött pokolra zallott, halottaibul föl tamadott, menniebbe ment, es az Istennek dűchőségere, saz ő mindenható ereiere, föl magasztaltatott, hané inkább hogy mind ezeket oly ember chielekődtő, kinek emberi természeti az Isten fiaual oly meg mondhatatlan, erőssen edgyesült, es közösült, hogy vgyan edgy zemellye lőtt vele.

Annakokaert bizonyiosan az Istennek Fia zenuedett mi erettünk, de emberi természetnek tulajdonfaga zerent mellyet az ő Isteni zemelyenek edgyeségebe vőtt, es maganak tulajdonaua tőtt, tudni illik hogy zenuedhetne, es mi fő papi feiedelmünk, Isten nel valo meg bekellefünknek okalehetne. Mert így vagy on irua: Az dűchőségnek v-
rat fezetőttek meg. Es masuttis az iras azt mondgya, hogy Istennek vereuel valtattunk meg.

IX.

1. Cor. 2.
Acto. 20

H 4

Vgyan

X. Vgyanazon fundamentombul hiz-
zük tanettyok es vallyok, hogy az em-
bernek fia az Isten minden hatalma-
nak, dűchősegenek, es ereienek iobi-
ara, letel zerent, az az, bizonyiosan es
valoban, emberi természeti zerent föl
magasztaltatott. Es ez edgy zalniera
sem keptelen dolog holott az, az em-
ber, Istenül öltözterött legyen föl, mi-
heléánia mehebé az Z. lelektül fogan-
tatott, es az ű emberi természeti meg
akkor az magasságbeli Iste fiaul zem-
ely zerent jedgyesült legyen.

XI. Es az az ű dűchősege mindenkor
meg volt, Christuskak zemely zerent
valo edgyesülesere nezue, de alazatos-
saganak allapattyaban magat meg űre-
setöttő. Mely okbul eltelmessegeben,
bölchiessegeben, Isten előtt es emberek
előtt valo keduessegeben valoba neue-
kódott. Merth azt az dűchőseget nem
mindenkor hanem chiak mikor neki
teczett, akkor mutatta ki, m. jg nem oz-
tan az zolgai abrazatott, s. nem az em-
beri

beri természetet penig, föl tamadafa-
nak vtanna, tellyessen, ie tő tő, es Isteni
dűchőseget gyakorlotta, ki nilarkoztat-
ta, meg mutatta, es így az ű dűchősege-
be be ment. Annakokaert immar nem
chiak a mennybe Isten, hanem meg am-
mennybe emberis, tud mindeneket,
mindeneket chielekődhetik, minden
teremptett allatoknal ielen lehet, es
mindeneket az mellyek menben, föl-
dön, es az föld alatt vadnak, labai alatt
es kezében tart. Hogy ezek így legye-
nek Christus ű maga bizonyettya mon-
duan: Ennekem adatott. minden ha-
talom mennyen es földön. Z. Palis
azt mondgya: Minden egeknek fölöt, ^{Math. 28.}
tő ment hogy mindeneket be töltené. ^{Ephe. 4.}
Ezt az ű minden hatalmat mindenütt
ielen leuengyakorolhattya, ninch sem-
mi ű előttő lehetetlen es ertelem ki-
üül valo dolog.

Ebbül igen könnyen az ű valóságos **XII.**
testet es veret, az zent Vachioraban, ie-
len leuen oztogathattya. Ez penigh
H 5 nem

nem leuel az emberi természetnek
modgya es tulajdonfaga zerent, az
mint Luther, az mi köröztyen hű-
tünknek az Catechismusban be fog-
laltatott egyenlő értelme zerent zo-
kott zollani. Es ez a Christusnak az
Z. Vachioraban valo ielen lere nem
termezet zerent valo, sem nem az Ca-
pernaítak értelme zerent valo, de azon
közbe mind az által vgyan igaz, es al-
lat zerent valo. Mert az Christus Te-
stamentomanak igey így zolnak: Ez,
ez, ez, az en testem.

Ezzel az mi hűtünkkel tudomani-
unkal el vallafunkal, az Christusnak ze-
melye kette nem zakaztatik, mint re-
gen Nestorius chielekódott. Mert ű
az Christus ket természetiben valo tu-
laidonfagoknak valo fagos közösüleset
tagadta es ez zerent az Christus zeme-
lyet kette zakaztotta: mely dolgot D.
Luther az ű kóninechkeieben, kit az
Conciliomokrul irt niluan megh ma-
gyarazott. Sem ózuó nem zavartat-
nak

nak ez mi kegyes tudomaniunkal, az
Christus zemelyeben valo ket terme-
zetek, sem edgy allatta nem egylettet-
nek, mely teüölgesben az Eutyches
volt, sem az Christus zemelyeben va-
lo emberi természet nem tagadtatik,
sem nem semmisettetik sem edgik ter-
metmasikka nem változik. Hanem
az Christus a mi kegyes vallafunk ze-
rent igaz Isten es ember, az edgy el val-
hatatlan zemeliben megismarad mind
örökken. Ez amaz Z. Haromsagru-
valo hűtünk agazattyá vtan, leg nagy-
ub titok az minth az Apostol bizonyet, ^{1. Tim, 3.}
tya, a melben tellyes mi vigasztalafunk
eletünk es üdüőfegünk helhőztette-
tött.

NEGATIVA.

AZ ellenköző es az Christus
zemelyerül valo hamis tudo-
mannak meg vetele.

Meg

MEG vettyük annakokaert es kar-
hoztattyok mind azokat az ha-
mis Articulusokat kiket maid e-
lő zamlalunk, azért hogy Isten igeievel
es az mi kőőztyen hűtünkkel ellen-
köznek, mikor tudni illik az kőuerkő-
zendő teuőlgések tanittatnak.

- I. Hogy az Christusban valo Isten es
ember nem tezen edgy zemelit de ho-
gy mas legyen az Istennek Fia, es mas
az embernek fia az mint Nestorius bo-
londoskodott.
- II. Hogy az Isteni es emberi terme-
zet edgy allatta egyellődött, es az em-
beri természet Istenfegge változott le-
gyen, ammint az Eutiches bolondul
mondta.
- III. Hogy Christus nem igaz természet
zerent valo örök Isten legyen ammint
Atrius karomkodott.
- IIII. Hogy Christusnak nem igaz em-
beri természeti lőtt legien ammint Mar-
cion gondolkodott.
- V. Hogy az zemely zerent valo ed-
gyesű-

gyesűles chiak az neueket tegye kőőzön
segeffekke.

Hogy chiak az zollasnak nemine, VI.
műmodgya legyen mikor az monda-
tik hogy az Isten ember legyen es az
ember Isten. Mert az Istennek az em-
berfeggel, es az emberfegnek az Isten-
feggel, letel zerent az az, bizonnial es
valóban semmi kőőzi ninc.

Hogy az tulaidonsagoknak kőőz- VII.
fülese chiak ző zerent valo legyen, va-
losag nélkül, mikor az mondatik, hogy
az Istennek fia ez vilagnak bűneyert
meg holt, hogy az embernek fia min-
denhatoua teretött.

Hogy az Christusban valo emberi VIII.
termézet neminemű veghetetlen allat-
ta lőtt legyen, hogy az emberi terme-
zetnek neminemű allat zerent valo I-
stentiül el valasztatott Isteni erreie es
tulaidonsaga legyen, mely ű neki kő-
zōtettött es ű bele őntettött, es hogy
az emberi természet annak az kőőzle-
nek ereie zerent, vgy mint, mint az Iste-
ni természet mindenűtt ielen legyen.
Hogy

- IX. Hogy az emberi természet az Isteni természetel egyenlőve tetetött, allat-tyara, es Isteni allattya zerent valo tulaydonfagra nezue.
- X. Hogy az Christusban valo emberi természet az meñek es az földnek minden helyre hel zerent ki teriedett legyen mellyet még az Isteni természetnek sem köll tulaydonettani.
- XI. Hogy az Christusknak lehetetlen legyen, az emberi természetnek tulaidonfagaert, hogy egyzer mind vgyan azon időben, töb heleken nem hogy minden heleken lehessen, teste zerent.
- XII. Hogy chiak az emberi természet zenuedet legyen mi erettünk es meg valtott minket es hogy az Isten fiának az zenuedesben, semmi kőzi valoban né volt az emberi természettel, zinten mint ha ingyen sem illette volna az ádolog ütér,
- XIII. Hogy az Istennek Fia chiak Isteni természeti zerent legyen ielen mi velünk

lünk ez földön, az ii igeyeben, az zent-segekben, es minden nyomorusagokban es hogy ez az ielen letel az emberi természetet tellyességgel ne illesse. Mert az Christusknak minek vtanna kin zenuedesuel es halalaual minket meg valtott emberi természeti zerent sem mi gondgya es dolga ninc velünk.

Hogy az Istennek Fia akki az emberi természetöt zómelyenek edgyessegebe vöttó immar az zolgai abrazatott letuen az ii mindenhatóságának nem minden chelekődetir chielekőzi meg az emberi természetben, azzal es az által, hanem chiak nemellyeket, es chiak azon az helen, ahol hel zerent az emberi természet vagyon.

Hogy az Christus emberi természeti zerent az mindenhatóságnak es az Isteni természetnek egyeb tulaidonságnak el vetelere ne legyen elegendő Es ezt vallani merik az Christusknak niluan valo bizonylagh tetele ellen

Math. 28 tetele ellen ki azt mondgya: Ennekem
adatott minden hatalom mind men-
Colof. 2 nyen s mind földön. Es ellene mon-
donak Z. Palnak, ki azt mondgya: ű
benne lakozik az Istenfegnek tellyes
volta test zerent.

XVI. Hogy az Christusnak emberi ter-
mezet zerent nagy hatalmasság ada-
tott legyen mind mennyen földön,
tudni illik nagyub es meltesagosb ho-
gy nem kit az Angyalok mindniaian
auagy egyeb teremptött állatok vörte-
nek, de mind az által ű neki Istennek
minden hatalmával semmi közű nin-
chen, s nem is adatott minden hata-
lom neki.

XVII. Annakokaert neminemű közben
valo hatalmat Isten minden hatalma es
egyeb állatoknak hatalma között gon-
dolnak hoga adattatott Christusnak
az föl magasztaltatás által, mely vgy va-
gyon hogy kisebb. Istennek minden-
hatalmával, de mind az által nagyubb,
minden állatoknak hatalmasságával.

XVIII. Hogy Christusnak az ű emberi löl-
köz

kő zerent bizonyos hatar vettetőtle-
gyen, mennit köllsek ű neki tudni, es
hogy többet nem tud hanem csak am-
menni ű hozza illik, es am menni az ű
tíztihoz tudni illik bíróságához kiuan-
tatik.

Hogy Christus meg most sem isme- XVIII
ri tellyessen az Isten, es minden ű chie-
lekódetit, maga az Christus föl meg
vagyon írva hogy ű benne róitettenek
el az bölchieseknek es az tudoman- Colof. 2,
nak minden kenchei.

Hogy Christusnak lehetetlen legy. XIX.
ent tudni emberi lölköz zerent azt mi
lött legyen öröktől fogva, mi legyen
most mindenütt, es michioda leendő
örök üdőkig.

Meg vettyök es karhoztattyok az. XX.
tis hogy az Christus monda, s enne- Math. 24
kem adatott minden hatalom men-
nyen es földön) röttenetes es karom.
lo magyarázattal hamisztatik ilyen
ertelemmel: hogy Christusnak Isteni
termezeti zerent föl tamadasában es
menbe meneteliben is meg meghadat-
tatott

tatott az a mennyen es földön valo minden hatalom: minthá mig az a laza toffagnak állapotjában volt az az hatalmat meg Isteni természeti zeren- tis le töttő volna. Mert ezzel az tu- dománnyal nem chiak az Christus te- stamentomnak igei fordettatnak el ha- mis magyarázattal által, de meg az re- gen karhoztatott Arrius eretneksége- nek is vyobban vt chinaltatik, hogy ve- gre a Christushnak örök Istensege ta- gadtassék es az tellyes Christus üduós- segünkel edgyetemben el vezteffek, ha ez hamis tudomannak, Isten igeiének es az mi kőrozttyni hűtűnknek allan- do fundamentomibul alhatatoffan el- lene nem mondattatik,

IX.
AZ CHRISTVSNAK
Pokolra valo Zallasarul.

Miben allyon az vetekődes.
V Erekődes volt ez Articulus felől.
nemely

nemely tanettok kőzött, kik az Augu- stana Confessiot vallyak ebből: Mikor es mi módon zallott, az mi Vrank Je- sus Christus le pokolra, az mint az mi kőzönseges hűtűnk bizonytja. Ha halála előtt, auagy halála után lőtte az. Touabba kerdetetött há chiak Lelek zerent auagy chiak Istensege zerent a- uagy kedig lelek es test zerent zallot le- gyene le, es há az, iölki módon auagy testi módon lőtte. Disputaltatott, az is há ezt az Articulus az Christus kin- zenedesehöz kőlle kőrtűnk, auagy kedig az ű dűchőseges győződelme- hoz.

Holott penig ez a mi hűtűnknek Czikkele mint az Vt Vachioraianak titka sem erzenekseggel sem az mi o- kossagunkal meg ne fogattathassék, ha- nem chiak hűttel vetetteffek, egyenlő akarattal tanatchiul adgyok hogy er- rül nem kőll disputalni hanem nagy edgyűgyűuen kőll ez Articulus hinni es tanettani.

Es ebben az dologban kőneffük
Iz Luther

Luther Marton Doctornak kegyes
tudományat, ki ez Articulus Tor-
gaban tört Prædicationában (Anno
XXXIII.) igen kegyessen magyarázta
meg minden hazontalan és gondos
kérdőzködőknek miakat zakaztatta
és az hitnek kegyes edgyűgyűségere
mindeneket intett.

Mert meg kell nekünk azonn
elegednünk ha tudgyok, hogy Chri-
stus pokolra le szállott az poklot ne-
künk hiueknek el rontotta, és hogy
mi ült alá, az halálnak és az Sathannak
bitodalmából, az örök karhozatból és
az pokol torkából ki ragadtattunk:
Mint lótnak legyen kedig ezek meg
ne vizsgállyok nagy zorgalmatossággal,
hanem ennek meg tudását az más vi-
lagra tartók ahol nem chiak ez a ti-
tok de sok egyebek is kiker ez életben
chiak edgyűgyűnen hitünk mi meg
nyilatkoztatnak, vgy mint kik az mi vak
okosságunknak értelmet folyúl hallad-
gyak.

X. AZ

X.

AZ ANYAZENTEGY-
hazy Rendtartásokról mellyek
közönfeges nenezettel za-
badossaknak nevez-
tetnek.

Tamadott az Augustana Con-
fessioba való tanított között ve-
tekődes az Ceremoniakról is a-
uagy edgy hazi rendtartásokról
kik az Istennek igeiben sem né-
Paranchioltattanak sem nem til-
tattanak hanem chiak rend tar-
tának és ekessegek, okaert ho-
zattattanak be az aniazentegy-
házba.

Ez Articulusról miben ally-
on az vetekődes.

KERdes azért illyen tama-
dott. Ha az üldözések ideien
cs

es mikor vallast költ tenni (bar zinten
az ellenkőző fel az tudomániban ve-
lünk edgyet ne akáronis erteni) mind
az által is lőki ismerettel valamely zer
tartások mellyek magokban valoga-
tasnelkül valok es az Istenről sem Pa-
ranchiolattanak sem tiltattanak, az
ellenkőző felnek kiutasagára es zor-
galmazásra Ismegh be vetethernek, es
ha így az Papistakkal affele Ceremoni-
akban es zabodos dolgokban igazan
edgyet ertetherünk. Edgy teze ezt le-
hersegessnek vallotta mas reze penig
ellene mondott.

AFFIRMATIVA.

Ez Articulusul valo tizta tu-
domani es vallás,

- I. **E**Nnek az vetekődesnek el valazra-
sára es vege zakasztásra egyenlő a-
karatbul hizzük tanettyok es val-
lyok, hody az Ceremoniak auagy edgy
hazi rend tartások (kik Isten igeienel
sem

sem Paranchiolattanak sem tiltatta-
nak hanem (chiak ekeffegnek es rend-
tartásnak okaert gyakoroltatnak) ma-
gokban nem Isteni tizteletek, sem nem
valami reze az Isteni tizteletnek: Mert
iruin vagyon: Heaba tiztelnek enge-
met tanetuan oiy tanusagokat kik em-
beri paranchiolatok. Math. 15

Hizzük tanettyok es vallyok hogy II.
az Isten aniazentegyhazanak minden-
ütt ez földön es minden időben Za-
bad legyen az mint az dologh kiua-
nya, ilyen Ceremoniakat meg változ-
tatni az zerent ammint az Isten Ania-
zentegyhazanak leg hasznosbnak es an-
nak épületire leg alkalmasosbnak itel-
tetik.

Ebben mind az által minden alha-
tatlanfagot es botrankozást tauoztat-
ni meltonak itelünk: kiugltkeppen pe-
nig azoknak az kik az hűben erőtle-
nek gondgyok vifeleset es azokhoz
valo engedelmességet meltonak itel-
lyük. III.

Hizzük tanettiok es vallioc hog az ül III.
14 dőzel

dőzseinek ideiben mikor alhatatos es
niluan valo vallas kiuantatik tülünk,
az Euangeliom ellensegynék megh, az
zabados dolgokbannis semmit nem
köll engednünk, sem az ü keduek ze-
rent chielekődnünk. Mert így zoll az
Apostol: Az mely zabadsaggal megh
zabaderott minket az Christus abban
maradgyatok es ne tartassatok ismeg
az zolgalatnak igaia alatt. Masuttis
azt mondgya zent Pal: Ne vonniatok
Gal. 3.
2. Cor. 6. igit az hűtötlenekkel &c. Mert michi-
oda tarsasaga vagy on az Vilagossagnak
az sötetseggel. Masuttis azt mondgya
Gal. 2. Zent Pal: Kiknek chiak edgy oraig sem
engedtünk, engedelmeffeggel hogy az
Euangeliomnak igazsaga meg maradna
tinalatok. Mertebbeli állapotban o-
zta nem az zabados dolgokrul vagy-
on zó, hanem az Euangeliom igazsaga-
nak vallasarul, es az köröztyeni zabad
sagnak éppen valo meg tartasarul es ar-
rul mint köllések tauoztatni az niluan
valo baluaniozasnak erőfferteset es az
göngye hűtűeknek megh botrankoz-
tatasarul.

Effele

Effele dolgokban bizoniara nem illik
mi hozzánk, hogy az ellenkőző felnek
valamit engedgyünk, hanem az mi ti-
ztünk azt kiuannya hogy kegyes es ho-
maly nélkül valo vallast tegyünk es a-
zokat bekeuel zenuedgyük az mellye-
ket az Vr reank bochiatand, es az Isten
igrie ellenseginek raitunk engedend.

Hizzük tanettyok es vallyok, hogy V.
edgyk gyüleközet az masikat ne kar-
hoztassa azért hogy imez auagy amaz
gyüleközet több auagy keuefeb, Istentül
nem zöröztetött külfő Ceremoniakat
tart, chiak hogy az tudomaniban es an-
nak minden Articulusiban es az Sacra-
mentomokkal valo igaz elesben, legy-
en edgyesleg közöttök. Merth ez re-
gi es igaz mondas: Az börtben valo
különözes nem zaggattyá el az hűt-
ben valo edgyesseget.

NEGATIVA.

Errül az Articulusrul valo ha-
mis tudomannak meg vetese.

I s

Meg

MEG vettyők es karhottattyok ez
Isten igeiuel ellenkőzo erel-
meket,

- I. Hogy az emberi zörzekse es rende-
lesek az edgyhazi dolgokban, magok-
ban Isten tizteletinek auagy bizony I-
sten tiztelēti rezenek tartasanak,
- II. Mikor ilyen Ceremoniak es rende-
lesek neminemű kezerettesbül vgy-
mint züksegesek az Isten aniazen-
tegyhazaba be vitetnek, az kőrozttjeni
zabadsag ellen, minemű zabadsaga va-
gyon az Isten aniazentegy hazanak affe-
le külfő dolgokban,
- III. Mikor az mondatik hogy az üldő-
zesnek ideiben mikor niluan valo val-
las kiuantatik az Euangelium ellenfe-
ginek affele zabados dolgokban ked-
veskődni es velekedgyer ereni zabad
mely dolgot mi, az mennieci igassagnak
karauat itelünk őzue zörkőztetőnek
lenni,
- IIII. Mikor az külfő Ceremoniak, mel-
lyek valogatas nélkül valok ily velekö-
dessel

dessele hagyettatnak el, mint ha nem vol-
na Zabads az Isten aniazentegy hazanak
az mint az dolog kívannya, es az mint
epületre valonak iteltetik, imez auagy
amaz Ceremoniat az kőrozttjeni Za-
badsagra nezue be venni.

XI. AZ ISTENNEK EOREOK tul Foguan valo elrende- serül es valasztasarul.

ERRül az Articulusrül vgy
vagyon hogy az Augustana Cō-
fessioiban valo tanettok kőz őit
nem tamadott niluan valo vete-
kődes, de mind az által miuel ho-
gy ez az Articulus az Isten felő
kegyes elmeknek nagy vigasztar-
last hoz, hogy ha igazan magi-
araztatik megh, akkorokaztis ez
irasban meg magyarázni, hogy
üldőuel

űdövel valami botrankoztato
veteködesek errül az dologrul
ne tamadgyanak.

AFFIRMATIVA.

ERrül az Articulusrul valo
tizta tudomani.

- I. **L**EGelső akkit igen ezünk
be köll vennünk imez, tudni il-
lik hogy külömbfeg vagy az e-
lőbb valo tudas között, es az előbb
valo rendeles között.
- II. Merth az Istennek előbb valo tu-
dasa semmi nem egyeb, hanem hogy az
Isten tud mindeneket meg mineke lör-
tő meg leznek: Mert idgy vagy on ir-
ta: Vagyon Isten mennyekben az tit-
koknak ki nilatkoztatoia ki meg mon-
dotta neked Nabogodozor Kiraly a-
zokat az mellyek ieuendők az vtolso
űdőkben.
- III. Ez az Christusnak előb valo tudasa
mind az iokat s mind az gonozokat
illeti:

illeti: de azonközben az gonoznak né
oka, sem az bűnnek nem oka mely az
embert az gonoságra kezeretti. Mert
az bűn az őrdőgrül vagyon es az em-
bernek gonoz es fesslett akarattyatul.
Ez az Istennek előbb valo tudasa an-
nak sem oka, hogy az emberek el vez-
nek, mert ezt magoknak köll tulajdo-
nettanyok. Hanem az Istennek előbb
valo tudasa el rendeli az gonozokat
es hatart vet nekik, mennyre kölljön
nekik menni, es ezt auegre chielekőzi
hogy noha magaban gonozok azok,
mind az által Isten valasztottinak űd-
uóssegekre haranlianak.

Az el rendeles pediglen, auagy az
Istennek őrdőktől fogva, valo el valaz-
tasa, chiak az iokta es az ISTEN-
nek zerelmes fiaira nez es ez oka
az ű űduóssegeknek. Mert az ű űd-
uóssegeknek gondgyat viseli es azokat
az mellyek ahhoz valok el rendeli: E- Ioh. 10.
zen az Istennek előbb valo rendelesen
vg fundaltatott az mi űduóssegrünk ho Math. 16
gy az pokol kapui el néforderattiakazt
Ezt

- V. Ezt az Istennek előbb való rendelé-
set nem az ű titkai között köll keres-
nünk hanem az Isten igeiben köll aze
keresnünk az melbene ez ki nilatkozo-
tatik,
- VI. Az Istennek igeie penig az Christus
hoz vezerele minket ű az életnek köny-
uó, melbe mindenek be irattattanak es
az űduóffegre valasztattanak kik az ű-
rókeletet meg nierzik. Mert így vagy-
Ephes. 5. on irua: El valasztott minket az Chri-
stusban ez világ kezdeti előtt.
- VII. Az Christus penig minden bűnő-
söket magához hív es könnyebseget
íger nekik, es valoban akarja hogy
minden emberek ű hozza mennyenek
es mala lölkők nyugodalmat talállyak,
Ezeknek magat az Euangeliomban űd
uózettóuul niuitrya es akarja hogy az
ige halgattassék, es hogy az fülek be ne
dugattassanak, auagy az ige el ne mulat-
tattassék, se meg ne vtaltattassék.
- VIII. Az mi örök életre való valasztasun-
krulazett, sem az mi okossagunknak i-
teletibül sem az törvénybül nem köll

iteletótt tennünk, hogy auagy tobzo-
do, es testi batorlagban való életre ma-
gunkat ne adgyuk auagy kessegbe ne
essünk. Mert az kik okossagoknak i-
telet köuetik, ez dologban, azoknak zi-
uókben ilyen artalmas gondolkoda-
sok tamadnak kiknek nehezen alhar-
nak ellene. Ha (vgy mondnak) Isten
engemet az örök életre valasztott nem
karhozhatom akar mi latorlagot te-
gyekis: Vizontak penig ha nem vagy-
ok az örök életre valasztatott, semmit
nem haznal nekem akar mi tot chiele-
ködgyemis mert minden igyekőzetim
hazontalanok leznek.

Az el rendeles fölöl való igaz ertel- IX.
met azért az Euangeliombul köll ra-
nulni. Mert abban niluan mondarik
hogy Isten mindeneket az hütötlen. Rom. 11
segala rekeztett hogy mindeneken kö
nyórúllýón, Es hogy nem kiuannya Ezech 18
senki nekis el veztet hanem hogy in- & 33.
kabb megh terienek mindniaian es a 21. loh. 2.
Christusban hidgyenek.

Akkik

X. Akkik azért Istennek ki jelentett a karattyarul tudakoznak es oly rendet követnek akkit Zent Pális az Roma-belyekhez írt leveleiben követőtt (Ki az embert bűneinek ismeretire az Christusban vala hitre es az Isten Paranchi-olatához való engedelmessegre vezérli előb, hogy sem mint az örök el valasztásnak ritkara azoknak az Isten el valasztásarul való tudomani üdvösséges es nagy vigasztalást zóró.

XI. Hogy pedig meg vagyon iruan, hogy sokan vadnak az hiuatások de ke-uesen az valasztottak nem vgy köll er-teni mint ha Isten nem akarna hogy mindenek üdvözüljenek. Merth őka az Istenesének karhozattyanak ez, hogy azok az Istennek igeit auagy vgyan nem halgattak, hanem vakmerőke-ppen meg vtallak fülöket be dugyak, es zuuóket megh kementettik, így az Z Lelek Istennek vtat mint ha vgyan ferekeztik, hogy az ü munkait ben-nek meg ne chiclekódhesse, auagy bi-
zoni

zoni az hallot igit semmire böchülük es meg vetik. Hogy azért el veznek sem az Isten sem az ü valasztása nem o-ka hanem az ünön magok gonosága.

Az kegyes ember az Istennek örök el valasztásnak Articulusarul való el-melkódeseben ennyre battran el mehet tudni illik, az mennyre az, az Istennek igeiben ki nyilatkoztatott. Az Istennek igeie pedig nekünk az Christust elernek kóniueuüladgya előnkbe mely nekünk az Euangeliumnak hirdet-tetése által meg nittatik es ki forgar-tatik, Mert meg vagyon iruan: Akki Rom. 8.
ket el valasztott azokat bitta. Az Chri-stusban köll azért az Attya Istennek örök valasztást keresnünk. Mert ü az ü örök tanachiaban el vegezte, hogy azokon kiüül kik az Iu Fiat az Iesus Christust ismerik, es ü benne igazan hisznek, senkit üdvözettetni nem akar, Egyeb gondolkodásoknak az hiuek zü-uebüül tellyességgel ki köll veteteni. Mert nem Istentül hanem az Sathan-
K nak

nak indettasabul zarmaznak azok kik
kel az emberi nemzetsegnek ellenfege
azt chelekőzi hogy amiaz gőnörűseges
vigasztalast, auagy megh erőtleneche a
uagy vgyan semmiue tegye, mellyet ez
üdüőseges tudomanibul vehetünk:
tudni illik az mellyel, bizoniosokka
tetetünk hogy chiak kegyelembüil az
mi erdemünk nélkül az Christusban
az örök életre vagyunk valasztatuan es
hogy senki az ü kezébül ki nem ragad
hat minket. Ezt kedig az kegyelmes
valasztat nem chiak puzta igekkel de
vgyan esküűeffel ielentőttő ki az Vr, es
az Sacramentomokban nekünk megh
pőchietlőttő: kikerül az mi nagy keser
tetinkben meg köll emlekőznünk es
azokbul vigasztalásokat köll vennünk
hogy az őrdőgneke tűzes nílait megh
olthassuk.

XIII. Ezenközben mind az által nagy i
gyekőzettel azon igyekőzzünk hog az
Isten akarattyanak regulaia zerent ren
dellyek elerünk az mi hiuatalunkat
(ammint az Z. Peter zoll) erősse te
gyünk

gyünk, es az Istennek ki ielentett igeie
tű chiak edgy kőrdm heginire se ta
uozzuk el: Mert az soha meg nem
chial minket.

Ezzel az Isten örök el valasztasanak **XIII.**
róuid magyarázattyaua Istennek tize
teffige tellyessen neki meg tulaidonet
tatik tudni illik hogy az ü akarattya
nak rendelese zerent chiupan valo ir
galmassagabul minden erdemünknel
kül üdüőzechien minket. Nemis a
datik oi. ezzel az tudomannial amaz
nagy lőlki haborusagokra sem az testi
batorlagban valo életre.

NEGATIVA.

ERrül az Articulusrul valo
hamis tudomannak meg vetese.

HIZrük es erittyük hogy mikor I
stennek az örök életre valo va
lastasanak tudomannya vgy ma
gyaráztatik hogy az megh haborodot
kegyes zinek, semmi vigasztalast abbul

K 2 nem

nem vehetnek, hanem inkább az által,
lólki saniarusagba es ketsegebe esre
vitetnek auagy az Pœnitentia nélkül
való gonoz eletekben meg erősfet-
nek tahatez az Articulus nem az Isten
igciének regulaia es akarattya zerent
magyaraztatik,hané az emberi okosság
nak iteleti zerent, es ez az Sathannak
indettasabul gonozul chielekódteit.

Rom. 5. Mert valamellyek megvadnak irua (v-
gymond az Apostol az mi tanusagun-
kra irattattanak meg. hogy az bekefe-
ges türes által es az írálokna vigaze-
talasi által remensegünk legyen.

Meg vetünk azért mindenteuöl-
gefeket kiket maid elő zamlalunk.

- I. Hogy Isten nem akaria hogy min-
den emberek Pœnitentiat tarchia-
nakes az Euangeliomnak hidgyenek.
- II. Mikor Isten minket magához hív,
hogy nem valoba kiuannia azt hogy
minden emberek hozza mennyenek.
- III. Isten nem akaria hogy mindenek
üdüözüllyenek, hanem nemelliek nem
bűnös

bűnös voltokra nezue, hanem chiak
az Istenek tanachiabul,vegezesebül es
akarattyaabul az vezedelemre rendeltet-
tenek,hogy vgyan nem merhetik meg
üdüöfsegeket.

Hogy nem chiak az Istennek irgal-
massága es az Christusnak zent erdeme
legyen az mi Istentül való el valazta-
sunknak oka hanem mi bennünkis le-
gyen valami ok, mely okra nezue, va-
laztott minket Isten az örök életre.

Ezek az ertelmek mind hamissak,
izoniuak, es karomlok.suelek,az ke-
gyes elmeknek minden vigaztalasi el-
voniattnak, mellyeket az Euangeli-
ombul es az Sacramentomokkal való
elesbül vehetnenek es azért az ania-
zentegyhazban nem meltok hogy el-
zenuedtessenek.

Ez réuid es edgyügyü igaz magy-
arazattya azoknak az Articulusoknak
kikrül az Augusta Confessioiban va-
lo tanectok között vetekódes es vizha-
vanyas volt.

Sebbül az magyarazatbul az kegy-

K 3

es

III.

es Isten felő ember akar mely edgyügü
legyenis az Isten igeinek edgyarant
valo ertelme zerent es az Catechismus-
nak edgyügü tudomannia zerent eze-
be veheti mi legyen igaz es mi legyen
hamis. Mert nem chiak az tizta tudo-
mani mondattatott es magyaztatott
megh de megh az ellenkőző es hamis
tudomani meg vettetott es amaz bo-
tronkozassal tellyes vizha vonások i-
gazan veghőz vitettenek es megh itel-
tettenek.

Engedgye az io nagy Isten, az mi
Vrunk Iesus Christusnak atya, hogy
az Z. Leleknek kegelme alral ű benne
miudniaian edgy ertelemben edgyesek
lehesünk es az kegyes edgyességben ki
Istennek tessék alhatatossan megh ma-
radgyunk, Amen.

XII.
EGYEBERETNEKEKRŰL
es hűttül zakattakról kik soha
nem vőttek az Augustana
Confessior. ho-

Hogy halgato gondolko-
dassal nekünk ne tulaidonettas-
sának affele eretneksegek es hűt-
tül zakadások, imez okert hogy
azokrul az föllyül valo magya-
razatban niluan valo emlekőze-
tőt nem tőtünk, gondoltuk hogi
azokat az Articulusokat ez iras-
nak vegeben elő zamlallyok i-
mellyekben az mi űdönkbeli e-
retnekek az igazsaggal edgyet
nem ertnek, es az mi tizta tudo-
maniunkal es vallasunkal ellena-
kőznek.

AZ ANABAPTISTAK nak teuölgesek.

A Z Anabaptistak sok fele zakadoz-
tak, kik között nemelleyek több
s nemelleyek keuesebb teuölges-
ben vadnak. Közönsegesen mind az
K 4 által

által oly tudomant vallanak mely sem
az anyazentegyhazban, sem az közön-
seges rendben, sem az hon való rend-
ben el nem zenuedtetethetnek.

AZ ANABAPTISTAK

Articulusi kik az aniazento
egyhazban el nem zenu-
uedtetethetnek.

I. **H**OGY Christus az ű testet veret
nem az zűz Marianak mehebul
vöttő legyen föl hanem az egbüil
hozta.

II. Hogy az Christus nem igaz Isten le-
gyen hanem chiak egyeb zenteknel föl
lyeb való mert az Z. Leleknek töb a-
iandekit vöttő hogy sem mint vala-
mely, mas Zent ember.

III. Hogy az mi Isten előtt való igaz-
ságunk nem chiak az Christus érdeme-
ben áll, hanem chiak az mi megh vü-
lasunkban, es az mi samborságunkban
az kiben iazunk. Az penigh az Ana-
bap-

baptistaknak igazsága nagy rezebül va-
laztatott, es neminemü ébertül gon-
dolt zentsegeben áll, es bizonyara sem-
mi nem egyeb hanem valami vü bara-
tok elete,

Hogy az meg nem kőroztoztetott III.
gyermeknek, Isten előtt nem bűnösök,
hanem igazak es artatlanok es hogy a-
zok abban az ű artatlan-
sagokban mi-
kor meg okosságok ninc az kőroz-
segenekül (ki nélkül az ű veleködesek
zerent nem zűkölködnek) űduőse-
get niernek, Es így meg vetik az Ana-
baptistak az eredendő bűnrül való tel-
lyes tudomant, segyebekeris mellyek
abbül sügne.

Hogy az gyermekkeket nem köll V.
meg kőroztozni migh nem okosságok,
kal elhetnek es hűtökrül vallast tehet-
nek.

Hogy az kőroztyenek gyermeki VI.
ebbül az okbul hogy kőroztyen es
hűi atyaktul zűlertettek (meg az kő-
roztyenek föl vetele előttis) valoban
zenteknek es az Isten Fiai között va-
loknek

Ioknak tartassanak. Mely okbul az gyer-
mekkek kőroztssegetis nem nagyra
bőchüllik azon sem igyeköznek hogy
az gyermekkek meg kőroztssegetisnek:
Ez pedig az igeretnek niluan valo ige-
iuel ellenközik: mert az chiak azokat
illetiakkik az Istennek kőreket megh-
tarttiak es azt meg nem vtallyak,

Hogy nem igaz Anyazentegyhaz
legyen az akkiben meg valami bűnő-
sők talaltatnak.

Hogy nem kőll sem prädikatiot
halgatni azokban az templomokban
akkikben valaha az Papistak miset mon-
dottak.

Hogy az Isten felő embernek sem-
mi közinek ne kőllessék lenni affelle ed-
gy hazi zolgakkal, akkik az Christus
Euangelioniat az Augustana Confes-
sionak értelme zerent hirdetik, ez az
Anabaptistak teuölgeset feddik, es ho-
gy affele edgy hazi zolgaknak senki se
zolgallyon, se mnkalkodgyek hanem
űket teilyessseggel tauoztassa.

AZ

AZ ANABAPTISTAK

Articulusi kik az kőzön-
seges rendben nem
zenuedhetők.

AZ feiedelemsegek tizti az Vy I.
Testamentomnak ideieben, nem
oly életnek neme ki Istennek ked-
ues legyen, es tulő iouallattassék.

Hogy az kőrozsttyen ember io es II.
sefelem neikiul valo lőki ismerettel
nem viselhet feiedelemseget, es hogy
meg az birodalom alatt valokis feiedel-
meknek segetseget (hogy az, az ii bi-
rodalmanal, mellyet Isteniul vőtt az
birodalom alatt valoknak otalmazasa-
ra, ellyen) nem kőllyön kernyők.

Az kőrozsttyen ember io Lőki is- III.
merettel nem eskűdhetik meg sem es-
künesseuel feiedelméhez auagy akar mi
előttő iaroiahoz valo engedelmeffe-
get nem igerheti.

Hogy az feiedelem io lőki ismeret- IIII.
telas Vñ testamentomnak ideieben bű-
nős embereket halallal meg nem bűn-
rethet.

AZ

AZ ANABAPTISTAK

Articulusi kik az hon valo
rendben nem zenued
tethetnek.

- I. **H**OGY az Istenfő ember io lólki
ismerettel tulajdon iozagot nem
tarthat hanem hogy ti neki akar
mi iozaga legyenis azt mint köz helre
köllesek vinni.
- II. Hogy az kőrozteyen ember io lól
ki ismerettel sem vendeg fogadofagot
sem kalamarfagot nem üzhet sem fegy
uert nem chinalhat.
- III. Hogy az hűtben különöző haza
sok edgymastul el valhatnak es mas ze
mellyel ki az hűtben auagy valasban
nem különöz őzuő hazasulmi szabad.

SCHVVENKOFEL dianusoknak teuölgesek.

- I. **H**OGY mind azok valakik
Christust test zerent teremptett
allat

allatnak mondgyak nem iutottak az v
ralkodo menniei kiralnak igaz ismere
tire.

Hogy az Christusnak teste az föl II.
magasztaltatas által vgy vött minden
Isteni tulajdonfagokat, hogy Christus
am menlben ember hatalommal erő
uel, meltofaggal dűchőseggel, az attya
ual es az igeuel, az allatnak gradichia
ban tellyesseggel egyenlő legyen, vgy
hogy immar az Christusban valo ket
termezet edgy allat legyen vgyan azon
tulaidonsagu, azon akaratu es azon dű
chősegu, es hogy az Christusnak teste,
az Z. haromsagnak allatyahoz valo le
gyen.

Hogy az igenek hirdettetele az III.
pradikalratott es hallással veretott ige
ne legyen az, az ezköz, ki által az Z. Le
lek Isten az embereket tanettana, az
Christusnak üduőseges ismeretit ad
na es igaz Poenitentiat hűtöt es Vj en
gelmeleget zörözno benne.

Hogy az kőroztegnek vize ne le III.
gyen oly ezköz, ki által az Vr, az Isten
Fiaiban

Fiában való fogadotlagot megpöchi-
etli es Vjonnán zülett zöröz.

Hogy az kenyér es az bor az Z.
Vachioraban nem oly ezköz, kikkel
Christus az ü testet veret osztogatna.

Hogy az kegyes ember ki az Z. Le-
lek által igazan Vjonnán zülettetött
ez életben Istennek törvenyet tellye-
sen meg rarthattya es be tölheri.

Hogy az ne legyen Christusnak i-
gaz Aniazentegyhaza az melben nem
gyakorlattatik, az mindenek előtt való
ki rekeztés auagy az Aniazentegyhaz-
bul való kitiltás, es ez ki tiltásnak ne-
minemű kinaltkeppen való modgya es
az mint közönsegeffen mondatik ren-
dölterött zertartása.

Hogy affele edgy hazi zolga egyéb
embereket haznossan nem tanethat
sem igaz Sacramentumokat nem oszt-
hat, valaki ü maga meg nem Vjult, Vj-
onnán nem zülettetött, es nem ygyan
valóban igaz.

AZ

AZ VY ARRIANVSOK TEVEOLGESE.

HOGY Christus nem igaz allattya
es természeti zerent való Isten, ki
az attyaual es az Zentlelekkel al-
lattyaban edgy volna. hanem az attya-
ual edgyetemben vgy ekefetterött
megh Isteni meltsaggal hogy az at-
tyanal kisebb legyen.

AZ VY ZENTHAROM- lag tagadoknak Teudl- gelek.

EZ tellyesleggel vñ eretnek-
segh ki ennek előtt az Istennek
aniazentegyhazaban nem hallat-
tatott tudni illik azoke, az kik azt ve-
lik tanettiak es vallyak, hogy nem chialk
edgy örök Isteni allattya legyen az at-
tyanak az Fiunak es az Zent Leleknek,
hanem az mint az Attya, az Fiu es az
Zent

Zent Lelek három különözö zómely,
így mindenik zemelynek különözö es
az több zemelyektül el valasztottal-
lattya vagyon. Es ezek között ne-
mellyek azt tarttyak, hogy mindenik
allatban egyenlő hatalmu, bölcheségű,
meltóságú es dűchőségű: mint más
három zam zerent való emberekisal-
lattyok zerent edgymastul különözök
es el valasztattak: Nemelleyek azt tart-
tyak hogy azok az három zemelyek, es
allatok, vgy egyenlők allattyokra es tu-
laydonfogokra nezue, hogy azért chiák
az Artya Isten legyen igaz Isten.

Ezeket es ezökhöz hasonlo teuöl-
geket smeg azokatis az kik ezekrül
függőnek es ezekbül küetköznek
megh verünk es karhoztatunk vgy
mint kik hamissak es eretnekseggel rak-
uak, es kik az Isten igeieuel, az három-
be veterótt vallással. Az Augustana
Confessioual, annak mentsegeuel az
Smalcaldiai Articulusokkal, es az Lu-
ther Catechismusual ellenköznek. Me-
li eret-

ly eretnek segeket minden hiucknek a-
kar kichinek, sakar nagyok legyenek a-
zok fauoztatniok köll, ha örök üduöl-
segekben kart nem akarnak valanni,

Ennek bizonyfagara penigh hogy ez
fölyül való irasban legyen be foglaltat-
uan mindniaiunk hüti, tudomannia es
vallása (kirül az vtolsó napon az igaz
bíronak az VR Iesus Christusnak ke-
zek vagyunk zamotadni) es hogy ez
tudomani ellen, semmit, sem alattom-
bni sem niluan, zolni, auagy írni, nem
akarunk, hanem hogy Istennek seget,
segebül abban alhatatossan megh aka-
runk maradni, igaz Isteni felelemben,
es Isten zent neuenek segetsegül hiva-
saban, tulaidon kezünk irasaualez sum-
ma zerent való iras ala irtunk.

Sapien. i.

Custodite vos á murmuratione quæ
nihil prodest, & á detractione parcite
linguæ: quoniam os mentiens occidit
animam.

L

Sequun-

Régi nyomatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.ig.j./

SEQVNTVR NOMINA
eorum qui libro Concordiæ, in
eodemq; contentæ huic Epito-
mæ præmisso solenni iura-
mento Anno 1596.
subseripserunt.

Ioannes	Reczes Senior.
Georgius	Tokoitch Senior.
Stephanus	Klaze Kouitt Senior.
Leonhardus	V Vidos Senior.
Georgius	Muraközi.
Ambrosius	Iazkay.
Gregorius	Karolij
Emericus	Papay,
Andreas	Budeus,
Georgius	Koztolani
Matthias	Musich,
Ioannes	Perich,
Ioannes	Ruber.
Stephanus	Kelemenouich.

Eme-

Emericus	Tethenij.
Daniel	Tethenij.
Gregorius	Pithyræus.
Ioannes	Soos.
Ioachimus	Styber.
Michael	Benkoczy.
Georgius	Z. Georguölgi.
Ioannes	Kreütterer.
Ioannes	Algerus.
Ioannes	Scharlapaur.
Andreas	Cheke.
Georgius	Lynduxus,
Ioannes	Dyanouich.
Benedictus	Pyrus.
Nicolaus	Lyubetich.
Stephanus	Comarinus.
Matthæus	Kenezij.
Ambrosius	Poliani.
Ioannes	Zeremlienij.
Ioannes	Kola.
Ioannes	Somogi

Ioan-

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.1g.j./

Ioannes	Körmendi.
Martinus	Kazdagh.
Andreas	Rótyóki.
Emericus	Papai.
Ioannes	Chepreghius
Stephanus	Körmendi.
Basilus	Franck.
Matthias	Letenie Z. geörgi
Petrus	Papay.
Michael	Rufa.
Lucas	Transylvanus.
Ambrosius	Samariai.
Vitus	Altenmarckter.
Adamus	Metzlerus.
Ioannes	Cziczak.
Anthonius	Iuanj.
Michael	Parthas.
Franciscus	Zennyesi.
Gregorius	Saghodi.
Paulus	Heghedus.
Michael	F. Kerezturi
	Ioan.

Ioannes	Foris.
Iacobus	Talabor.
Caspar	Belechych.
Stephanus	Berdoczy.
Georgius	Tsebenich.
Nicolaus	Iaghodich.
Michael	Zuonarich.
Martinus	Rhecius.
Stephanus	Chepreghinus
Laurentius	Steinhackerus.
Georgius	Z. Miklosi.
Basilus	Tómpör.
Christophorus	Felxerus.
Ioannes	Mallo.
Stephanus	Magyarinus.
Basilus	Küzöghinus
Nicolaus	Anchneforeus
Andreas	Beöthe de Kü.
Gregorius	Miskoczi.
Ambrosius	Hegj Szerda
	helinus
	Mateus

Régi nyomtatványok, Püspöki könyvtár, Kassa:
/309.ig.j./

Matteus Vegh Baraniah.
Petrus Komari: Qui postulante Ecclesia iurans & ipse Zakoni, in ædibus parochialibus in peculiarē chartam (quam & hodiē apud fratrem nostrum Dominū Iohannem Rheces depositam habemus) propria manu de verbo ad verbum hoc modo consignavit.

Ego Petrus Chapi aliter Comari ha, Aenus Minister Ecclesiasticus Zakoniensis, iuro per DEVM conditorem cæli & terræ & Christum eius Spiritumq̃ Sanctum: quod subscripturus sum scriptis Prophetarum & Apostolorum ac Symbolis illis tribus, nempe Apostolico, Nicæno & Athanasij, ac Augustinæ Confessioni, imo toti libro formulæ Concordiæ quia hæc consentiunt cum Orthodoxa doctrina ætemporibus

poribus Apostolorum propagata. Et si nunq̃ subscriberem libro Concordiæ tamen iuro nequaquam velle, de articulis controuersis ab eo recedere. Quia liber concordiæ habet simplicem sensum, seu intellectum, de cœna Domini, de persona Christi: de Communionem Idiomatum seu de proprietatibus humani Corporis, de libero arbitrio de Prædestinatione. Rursus contradico omnibus hæresibus Sacramentariorum Anabaptistarum, Papistarum, & cunctis pugnantibus cum prædicta doctrina authentica.

Hoc vel certè simili Iuramento præmisso subscripserunt & præcedentes omnes, licet prædictus Petrus Chapi post habito hoc iuramento ad pristinum suum vomitum per enormem apostasiam redierit.

NYOMTATTATOT
.Kerezturat Manlius Ianos altal.